

Referanser: KR 37/24, KR 68/24, KR 14/25

Arkivsak: 24/01890-6

Rammer for kirkevalget

Sammendrag

Den norske kirke er en demokratisk folkekirke. Alle medlemmer skal enkelt ha mulighet til å velge sine representanter til å styre kirken.

Evalueringen av kirkevalget 2023 slo fast at det ble brukt betydelige ressurser på valggjennomføringen, blant annet 100 000 arbeidstimer lokalt og over 85,5 mill. kroner. Forenklinger vil redusere kostnadene og arbeidsbelastningen lokalt. For å få størst mulig effekt av digitaliseringen, er det nødvendig å gjøre valgordningene mer standardiserte og mindre komplekse. Det vil kunne gi større økonomiske besparelser, vesentlig redusert risiko og en valgordning som er enklere å forstå både for ansatte og medlemmer.

Saken presenterer tre modeller for gjennomføring av kirkevalg:

Modell 1: Heldigitalt valg

Modell 2: Digitalt valg med begrensede muligheter for å stemme ved oppmøte

Modell 3: Digital forhåndsstemming og valgdag med fysisk stemmegiving.

Kirkerådet anbefalte i høringen høsten 2024 modell 2. Flertallet av høringsinstansene har gitt sin tilslutning til dette, og Kirkerådet foreslår å gjennomføre kirkevalget i tråd med modell 2.

I høringen foreslo Kirkerådet at det vurderes om det digitale valget skal gjennomføres i samme tidsperiode som det offentlige valget eller i en periode senere på høsten i 2027. Høringsinstansenes tilbakemelding var delte. Kirkerådet anbefaler at kirkevalget gjennomføres i samme periode som det er mulig å stemme ved det offentlige valget. Kirkerådet har også vurdert om valgperioden på sikt burde flyttes til et annet valgår, men har ikke gått inn for dette.

Videre anbefalte Kirkerådet i høringsnotatet at ordningen med Nominasjonskomiteens liste avvikles for valg til Kirkemøtet. Et flertall av høringsinstansene (73 prosent av dem som har tatt stilling til spørsmålet) går imot dette. I lys av høringen, foreslås det derfor å videreføre en ordning med Nominasjonskomiteens liste. Det vil likevel være et behov for å forenkle oppnevningen av nominasjonskomiteene.

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at valg av Kirkemøtet og bispedømmeråd fortsatt gjennomføres ved direkte valg. Dette fikk støtte i høringen og forslaget opprettholdes.

Ved menighetsrådsvalg foreslås det at muligheten til å stemme på personer som ikke har stilt til valg avvikles og at ordning for supplerende nominasjon forenkles. Det foreslås at ansatte i Den norske kirke som er medlem i en døvemenighet får stemmerett ved valg av døvemenighetenes representant.

Kirkerådet har vurdert to spørsmål om Kirkemøtets sammensetning. Det foreslås at særskilt representasjon av prester og andre kirkelig ansatte videreføres. Dette fikk støtte i høringen. I høringsnotatet var det foreslått at det innføres en ordning med vektet representasjon fra de ulike bispedømmene til Kirkemøtet. Et flertall av høringsinstansene ønsket ikke dette. Kirkerådet foreslår derfor å videreføre dagens ordning. Det foreslås også å endre navn fra *valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet til valg til Kirkemøtet og bispedømmeråd*.

For å legge til rette for forberedelsene av kirkevalget i 2027, foreslår Kirkerådet at Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å vedta utfyllende regler om manntall. Dette vil være viktig å få på plass for å legge teknisk til rette for den digitale valgløsningen. Kirkerådet foreslår også at det nedsettes en arbeidsgruppe som kan se på fremtidig sammensetning og valgordning for Kirkemøtet fram mot valget i 2031.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkevalget gjennomføres som digitalt valg med begrensede muligheter til å stemme ved oppmøte (modell 2). Stemming ved oppmøte skjer digitalt hvis dette er teknisk mulig i den digitale valgløsningen.
2. Kirkevalget 2027 gjennomføres i samme periode som det er mulig å stemme (forhåndsstemme og stemme ved valgdagen) ved det offentlige valget.
3. Ordningen med Nominasjonskomiteens liste kombinert med selvstendige lister videreføres ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet.
4. Ordningen med direkte valg til Kirkemøtet og bispedømmeråd videreføres.
5. Kirkemøtet vedtar følgende føringer for reglene om menighetsrådsvalg:
  - a. Muligheten til å stemme på personer som ikke har stilt til valg (tilføyde navn) ved menighetsrådsvalget, avvikles.

- b. Det skal være mulig å supplere kandidater ved menighetsrådsvalg. De supplerte kandidatene blir oppført på valglisten på samme måte som andre kandidater.
  - c. Sperregrensen på fem prosent ved menighetsrådsvalg opprettholdes.
  - d. Forholdsvalg (valg med flere lister) ved menighetsrådsvalg opprettholdes.
6. Valg av sørsamisk representant og døvemenighetenes representant
  - a. Ansatte i Den norske kirke som er medlem i en døvemenighet får stemmerett ved valg av døvemenighetenes representant.
  - b. Valgene gjennomføres ved flertallsvalg med fem kandidater på samme måte som i dagens ordning.
7. Ordningen med særskilt representasjon av prester i Kirkemøtet opprettholdes. Valget gjennomføres som flertallsvalg med fem kandidater.
8. Ordningen med særskilt representasjon av andre kirkelig ansatte i Kirkemøtet opprettholdes. Valget gjennomføres som flertallsvalg med fem kandidater.
9. Dagens ordning med lik representasjon fra hvert bispedømme videreføres.
10. Det som i dagens ordning heter *valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet*, blir fra nå omtalt som *valg til Kirkemøtet og bispedømmeråd*.
11. Kirkerådet kan vedta utfyllende regler om manntall.
12. Kirkemøtet ber Kirkerådet nedsette en bredt sammensatt arbeidsgruppe, som skal vurdere og foreslå fremtidig sammensetning og valgordning for Kirkemøtet. Saken fremmes i god tid for forberedelse til valget i 2031.

Saksorientering

1. Innledning

Alle medlemmer i Den norske kirke har mulighet til å påvirke kirken gjennom å delta i frie og hemmelige valg og velge sine representanter til menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet.

1.1 Evaluering av kirkevalget 2023

Kirkerådet evaluerte kirkevalget 2023 i sitt møte i mars 2024, jf. sak [KR 37/24](#). Av økonomiske hensyn ble det til forskjell fra tidligere valg ikke gjennomført en ekstern evaluering. Som grunnlag for saken ble det utarbeidet en intern [evalueringsrapport](#). Evalueringsrapporten bygget blant annet på en spørreundersøkelse til valgmedarbeidere i soknene, bispedømmerådernes evalueringer og undersøkelser blant befolkningen/medlemmene.

Ved kirkevalget i 2023 ble det for første gang gjennomført digital forhåndsstemming. Dette gjorde det mulig for velgere å forhåndsstemme hvor og når de ville i perioden for forhåndsstemming. Gjennomføringen av de digitale valgene var vellykket.

Valgdeltakelsen i 2023 gikk ned sammenlignet med valgene i 2019 og 2015. 274 800 medlemmer i Den norske kirke benyttet seg av stemmeretten. Det tilsvarer 9,1 prosent av de stemmeberettigete. I 2019 var den samlede oppslutningen på 12,6

prosent, i 2015 var den på 16,7 prosent og i 2011 var den på 13,5 prosent. Ved evaluering av valg i Den norske kirke har to grunnleggende spørsmål vært spesielt viktige: Hva som er en rimelig forventning til valgdeltakelse, og hvilken ressursbruk til forberedelse og gjennomføring av valget som står i et rimelig forhold til valgdeltakelsen. Når man fordeler kostnadene på antall velgere som deltok i valget i 2023, kommer man til en kostnad per velger på 312 kr.

I fireårsperioden 2020–2023 ble det brukt til sammen ca. 85,5 mill. kroner til kirkevalg over rettssubjektet Den norske kirkes budsjett. Av dette var tilskudd til kirkelige fellesråd til lokal gjennomføring av valget på ca. 35 mill., tildeling til bispedømmerådene på 7,5 mill., intensjonsstøtte og listestøtte til de som stilte til valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet, på 5 mill. og støtte til nomineringsgrupper som har medlemmer i Kirkemøtet, på i underkant av 4 mill. kroner. Forberedelsen og gjennomføringen av de digitale valgene kostet ca. 20 mill.

Kirkerådet har anslått at det lokalt ble brukt godt over 100 000 timer på forberedelse og gjennomføring av kirkevalget 2023, utenom forhåndsvalget. Det var over 13 000 valgfunksjonærer fordelt på 2326 valglokaler på valgdagene. Evalueringen anslår at det på valgdagene ble brukt over 45 årsværk til å bemanne valglokaler. I tillegg kommer opplæring, trykking av stemmesedler og manntall i forkant, samt opptelling og rapportering i etterkant. Av valgfunksjonærene var det ca. 15 prosent tilsatte, 44 prosent menighetsrådsmedlemmer og 41 prosent frivillige.

De gjeldende kirkevalgreglene krever omfattende fysisk forhåndsstemming, og de stiller krav om at det skal være minst to stemmemottakere til stede til enhver tid. Kirkerådet har ikke statistikk på hvor mange arbeidstimer som gikk med til å betjene lokaler for forhåndsstemming, men har, ut fra reglenes krav, anslått at det var et sted mellom 11 000 og 36 000 timer. Antakelig var det et antall i den øvre enden av anslaget.

39 prosent av dem som stemte, forhåndsstemte. De aller fleste som forhåndsstemte, gjorde det digitalt. 15 393 velgere forhåndsstemte på papir. Hvis man tar utgangspunkt i anslaget for timer brukt i avsnittet over, betyr det at det ble brukt i øvre del av 11 000–36 000 timer for å ta imot 15 000 stemmegivinger. Soknene måtte arbeide mye for å legge til rette for forhåndsstemming på papir, men den muligheten ble i svært liten grad brukt av velgerne.

Det omfattende arbeidet med kirkevalg blir opplevd som en belastning lokalt. Det binder opp både ansatte og frivillige som ellers kunne brukt tid på barne- og ungdomsarbeid, diakoni, kirkemusikk eller andre møteplasser ute blant folk. I evalueringen ble det blant annet pekt på at det er avgjørende å endre omfanget av fysisk forhåndsstemming. Valggjennomføring etter dagens ordning forutsetter at ansatte og frivillige i soknet bruker tid på å skaffe pålagt valgmateriell, opplæring, forberedelser og bemanning av forhåndslokaler og valglokaler.

1.2 Vurderinger av ordninger for valg og forenklinger

Det er viktig at Den norske kirke har velfungerende demokratiske valgordninger. Valgordninger kan imidlertid innrettes på ulikt vis. Etter endringene i relasjonen mellom stat og kirke må Den norske kirke kritisk vurdere om demokratitenkning og reglene for kirkevalg fortsatt skal ligne like mye på offentlig demokratiforståelse og de offentlige valgordningene, jf. sak KR 96/23. Et kirkelig medlemsdemokrati skal sikre hemmelige og frie valg, men det betyr nødvendigvis ikke at valget må bygge på de ordningene som gjelder for kommunestyre-, fylkestings- eller stortingsvalg. Det er heller ikke hensiktsmessig for Den norske kirke som en grunnlovsfestet folkekirke med 3,5 millioner medlemmer å ta utgangspunkt i eller sammenlikne seg med medlemsdemokratiet i andre organisasjoner i sivilsamfunnet.

Kirkerådet mener det er nødvendig å forenkle valggjennomføringen. Å videreføre dagens ordning er for dyrt og gir også en for stor arbeidsbelastning for ansatte, valgte og frivillige i kirken lokalt og nasjonalt. Regelverket for kirkelige valg er komplekst og vanskelig tilgjengelig for både valgmedarbeiderne, kandidater som stiller til valg, velgerne og mediene. Dette er et demokratisk problem fordi det gjør det vanskeligere for velgerne å ta opplyste valg og gjør det vanskeligere for dem som organiserer valget å gjennomføre valget korrekt. Kompleksiteten øker også risikoen for at det gjøres feil.

Behovet for å redusere ressursbruken må også ses i sammenheng med den økonomiske situasjonen Den norske kirke står i nå og framover – både i rettssubjektet Den norske kirke og i mange av fellesrådene og menighetsrådene. Det har allerede vært nødvendig å kutte i budsjettet til kirkevalg i inneværende periode (altså perioden 2024–2027). Dette må følges opp av forenklinger for at det skal være samsvar mellom tilgjengelige ressurser og arbeidet som skal gjøres.

Når man skal digitalisere, er det viktig med et enhetlig regelverk uten for mange unntak, ofte omtalt som *digitaliseringsvennlig* regelverk. Det har ikke vært tilfellet for reglene for kirkelig valg. Kirkevalgreglene er svært komplekse fordi de kirkelige valgene er komplisert bygd opp. Det som omtales som *kirkevalget* utgjør nesten 1200 forskjellige valg med små og store forskjeller i reglene for de ulike valgene. Denne kompleksiteten og mangelen på standardisering gjør det vanskelig og dyrt å gjennomføre kirkevalget ikke bare manuelt, men også digitalt.

1.3 Tidligere behandling

1.3.1 Høring

Kirkerådet sendte saken på høring høsten 2024. Alle bispedømmeråd, registrerte nomineringsgrupper, Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste og enkelte andre berørte instanser mottok høringsnotatet.

Høringen ble sendt til et utvalg av menighetsrådene og kirkelige fellesråd: 232 menighetsråd og 91 kirkelige fellesråd. Alle menighetsråd og kirkelige fellesråd kunne avgi uttalelse, uavhengig av om de hadde fått tilsendt høringen eller ikke. Det ble også presisert at ikke alle de som mottar høringsnotatet, må avgi uttalelse.

Det kom inn 278 høringssvar, fra 162 menighetsråd, 62 fellelråd, alle bispedømmerådene, Agder og Telemark biskop, Bønnelista, Den norske kirkes råd for personer med funksjonsnedsettelse, Det Norske Diakonforbund, Det norske diakonforbund – Hamar stift, Det teologiske fakultet – Universitetet i Oslo, Frimodig kirke, Hovedorganisasjonen KA, Kirkelig Undervisningsforbund, Nettverk for fellelrådsledere, NLA Høgskolen, Presteforeningen, Samisk kirkeråd, Styret for Interesseforening for nominasjonskomiteens liste, Østre Borgesyssel arbeidsgiverforum (prost og kirkeverger) og Åpen folkekirke. I tillegg er det noen ansatte i Den norske kirke som har svart, enten enkeltvis eller i gruppe, og 11 privatpersoner som har svart på høringen.

I tillegg til høringen om rammer for kirkevalget ble spørsmålet om stemmerett ved valg av døvemenighetenes representant og sørsamisk representant sendt på begrenset høring til berørte instanser. Se mer i avsnitt 2.6.

1.3.2 Involvering

Før saken ble sendt til Kirkerådet, ble den også drøftet i programstyret for organisasjonsutvikling. Den ble også lagt frem for den nasjonale referansegruppen av tillitsvalgte, men på grunn av sen utsending ble den der vesentlig tatt til orientering.

1.3.3 Kirkerådets behandling

Kirkerådet behandlet saken i sitt møte 27. og 28. februar 2025 (sak KR 14/25). Endringsforslag som kom opp i møtet er omtalt under det enkelte tema. Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

1.4 Plan for videre saksbehandling

For å komme videre med arbeidet med regler og andre forberedelser til kirkevalget i 2027 er det nødvendig med noen avklaringer nå. Kirkemøtet får derfor denne saken om rammer for valget i 2025, etterfulgt av en regelsak på Kirkemøtet i 2026. I tillegg til de punktene som Kirkemøtet vedtar i 2025 vil regelsaken inneholde forslag til forenkling av språk og struktur i regelverket.

Det er også et spørsmål om hvilke deler av regelverket som må vedtas av Kirkemøtet og hvilke som kan vedtas av Kirkerådet. Hvis enkelte kapitler av mer teknisk karakter kan vedtas av Kirkerådet gir det mindre arbeid for Kirkemøtet og gir rom for å avklare noen spørsmål før Kirkemøtet i 2026. Det vil særlig være nyttig for regler for manntall, som man bør ha god tid til å få på plass i valgmodulen og det digitale valgsystemet. For å åpne for dette foreslås det at Kirkemøtet allerede i denne saken gir Kirkerådet myndighet til å vedta regler for manntall.

Kirkerådet vurderer at det kan være hensiktsmessig å sette ned en bred sammensatt arbeidsgruppe, som sammen kan arbeide for å finne omforente løsninger på fremtidig sammensetning og valgordning for Kirkemøtet i forkant av kirkevalget i 2031. Kirkerådet foreslår derfor følgende:

Kirkemøtet ber Kirkerådet nedsette en bredt sammensatt arbeidsgruppe, som skal vurdere og foreslå fremtidig sammensetning og valgordning for Kirkemøtet. Saken fremmes i god tid for forberedelse til valget i 2031.

Forslaget ble vedtatt i Kirkerådet med 15 stemmer mot 1 stemme.

2. Forslag til endringer knyttet til kirkevalget

2.1 Digitalt valg eller digitalt og fysisk valg?

2.1.1 Forslag i høringsnotatet

Kirkerådet pekte i høringsnotatet på tre modeller for hvordan kirkevalget kan gjennomføres i fremtiden og foreslo modell 2 der kirkevalget gjennomføres digitalt med begrensede muligheter for å stemme ved oppmøte.

Modell 1: Kirkevalget gjennomføres heldigitalt ved at velgerne på sine egne digitale enheter (f.eks. mobil eller PC) vil kunne stemme i kirkevalget. Det innebærer at det ikke lenger blir forhåndsstemming på papir eller stemming på papir på valgdagen, slik at det ikke blir fastsatt noen krav om gjennomføring av valget lokalt.

Modell 2: Kirkevalget gjennomføres digitalt med begrensede muligheter for å stemme ved oppmøte. Forskjellen fra modell 1 er at det blir fastsatt noen *begrensede* muligheter for å stemme ved oppmøte i perioden for valget, i tillegg til det digitale valget. Når det er presisert at det skal være *begrensede* muligheter til å stemme ved oppmøte, er det for å understreke at modellen ikke legger opp til at det skal være omfattende muligheter for å kunne stemme for dem som ikke kan stemme digitalt, men at det skal være et avgrenset tilbud.

I utgangspunktet legger modellen til grunn at også de som ikke har elektronisk ID eller ikke får til å stemme digitalt, må stemme digitalt ved oppmøte. En kan se for seg en alternativ innlogging i et bemannet lokale der velgeren selv må identifisere seg som ved papirvalg, men at det likevel går an å avgi en digital stemme via en PC. Om dette vil være mulig, vil både være avhengig av tekniske muligheter i det digitale valgsystemet og kostnader for dette. Spørsmålet om en slik digital løsning er realistisk å få til ved kirkevalget i 2027, er noe Kirkerådet må komme tilbake til etter nærmere utredning. Hvis det digitale valgsystemet ikke åpner for at stemming ved oppmøte kan skje direkte i systemet, innebærer denne modellen at velgere som ikke kan stemme digitalt, får en mulighet til å stemme på papir.

Modell 3: Kirkevalget gjennomføres med digital forhåndsstemming og valgdag med fysisk stemmegiving. I denne modellen gjennomføres valget med digital forhåndsstemming og valgdag med fysisk stemmegiving. Stemmingen på valgdagen skjer i denne modellen på samme tid og samme sted som offentlige valg. Forskjellen fra ordningen som gjaldt i 2023, er at det ikke legges opp til fysisk forhåndsstemmegiving.

Kirkerådet la i høringsnotatet til grunn at tilskuddet til kirkelig fellesråd for lokal valg gjennomføring, som utgjør ca. 35 millioner, vil kunne spares både ved modell 1 og 2. Dette tilskuddet har bl.a. gått til opplæring og godtgjørelse av valgfunksjonærer, lokal valgadministrasjon og valgmateriell. Prinsipielt er det problematisk at disse velgerne ikke får muligheten til å utøve stemmeretten.

Samtidig er det snakk om å bruke omfattende ressurser på alle nivåer i kirken for svært få stemmer.

2.1.2 Høringsinstansenes synspunkter

Tabell 1. Høringsinstansenes svar på: «Kirkerådet foreslår at kirkevalget gjennomføres som digitalt valg med begrensede muligheter til å stemme ved oppmøte (modell 2). Støtter du/dere dette?» Antall.

	Ja, jeg/vi ønsker at kirkevalget gjennomføres digitalt med begrensede muligheter for å stemme ved oppmøte (modell 2).	Nei, jeg/vi ønsker at kirkevalget gjennomføres heldigitalt (modell 1).	Nei, jeg/vi ønsker at kirkevalget gjennomføres med digital forhåndsstemming og valgdag med fysisk stemmegiving (modell 3).	Ingen mening / ønsker ikke svare	Totalsum
Menighetsråd	113	8	10	1	132
Menighetsråd med fellestrådsfunksjoner	16	2	12		30
Fellestråd	50	4	15		69
Bispedømmeråd	10		1		11
Nomineringsgrupper mv.	3			1	4
Andre	20	2	7	3	32
Totalsum	212	16	45	5	278

78 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet har svart at de støtter modell 2. Flere høringsinstanser, blant annet Agder og Telemark bispedømmeråd, Stavanger kirkelige fellestråd, Åpen Folkekirke, Askvoll sokn, Hyllestad sokn og Byåsen menighetsråd peker på at de primært ønsker et heldigitalt kirkevalg, men har i sine hørings svar valgt modell 2 for å ta hensyn til velgere som trenger å stemme ved oppmøte. Agder og Telemark bispedømmeråd oppsummerer valg av svaralternativet på følgende måte:

«Vi ønsker primært et heldigitalt valg av ressurshensyn. Dette vil spare både lokale staber og bispedømmestaben for mye arbeid og tid. For å kunne gå for modell 2 forutsettes det at også den begrensede stemmegivningen med oppmøte på et kirkekontor også kan gjøres digitalt registrert slik at man ikke etablerer en rigg med papirstemmer. Åpner man for papirstemmer blir det fort et stort apparat som må etableres uansett».

Rauland sokneråd skriver at «[g]jennomføring av kirkevalget med hovedsakelig fysisk stemmegiving er uforholdsmessig ressurskrevende». Askim menighetsråd synes at «[m]odell 2 kan fungere som et kompromiss for å redusere utgiftene i en krevende økonomisk tid». Råd for personer med funksjonsnedsettelse belyser tilgjengelighet og inkludering ved å velge modell 2 som sitt svaralternativ: «Støtter modell 2 for å sikre at personer uten bank ID kan stemme».

91 høringsinstanser nevner oppmøte som et positivt tiltak. Hovedorganisasjonen KA mener at «det er viktig at det finnes en god mulighet for dem som ønsker det, eller ikke har anledning til å stemme digitalt, å stemme ved oppmøte lokalt». Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo viser til at «det er klare begrensninger i muligheten for å avgi stemme ved oppmøte», slik modell 2 er lagt opp, samtidig påpeker fakultetet at prinsippet om at alle med stemmerett skal ha mulighet til å delta i kirkelige valg «vil være tilstrekkelig ivaretatt ved modell 2». Nidaros bispedømmeråd «synes det er viktig at også unge uten bankID (15-åringer) er blant de gruppene som sikres å stemme ved oppmøte».

27 høringsinstanser gir uttrykk for at stemmegivningen ved oppmøte bør foregå digitalt. 18 høringsinstanser mener derimot at det bør gis mulighet til stemmegivning på papir ved oppmøte. Styret for Interesseforening for nominasjonskomiteens liste foreslår «en mulighet å stemme flere steder, ved en ambulerende valgurne, samtidig som det er mulighet i kirkekontorets åpningstid» for velgere som enten ikke har eller ikke klarer å bruke den digitale løsningen. 6 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker modell 1 (heldigitalt valg). Ved valg av dette svaralternativet argumenterer man hovedsakelig utfra økonomiske besparelser og effektivisering av ressursbruk. Nordre Follo kirkelige fellesråd uttaler at «[t]idsbruken, og kostnadene står ikkje i forhold til de stemmene vi får inn».

16 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet går inn for modell 3. Noen av høringsinstansene som har valgt dette alternativet tegner i sin begrunnelse opp en modell som ligner modell 2, men med noe mer fysisk stemmegiving. Andre høringsinstanser er opptatt av å beholde koblingen til samme tid og samme sted som kommune- og fylkestingsvalget. Høringsinstansenes argumenter for utvidet fysisk stemmegiving går stort sett ut på tilgjengelighet og sikring av frie og hemmelige valg. Også Det norske diakonforbund, Hamar stift, er bekymret for at digitalt valg kan oppleves diskriminerende for ikke-digitale personer. Sauda sokn mener at fysisk stemmegivning kan øke valgdeltakelsen, særlig blant eldre. Også Nærbø sokn trekker frem både de yngste og eldste velgere i sin argumentasjon.

Enkelte høringsinstanser har betenkeligheter knyttet til hemmelige valg og sikkerhet når valget gjennomføres digitalt og mener at påvirkning fra andre kan skje hjemme. Moss kirkelige fellesråd er bekymret for at digitalt valg kan redusere folks oppfatning av viktigheten av valget og mener at det å stemme fysisk skaper tilhørighet.

Bønnelista uttaler:

«I og med at det mangler et svaralternativ i spørsmål 5, så blir ikke høringen representativ eller særlig verdifull. Det blir en styrt høring mot det man ønsker å høre. Særlig når det 4. alternativet ble fremmet på Kirkerådes møtet under behandling av denne høringen. Det mangler altså følgende høringsspørsmål: Kirkevalget gjennomføres etter en eller flere arrangement i

kirkene. Forhåndsvalg kan gjøres på kirkekontorene før valget. (besparelse på ca 58-60 mill kroner).»

16 høringsinstanser har kommet med kommentarer knyttet til økonomisk tilskudd til fellesrådene for gjennomføring av valget. Selv om de fleste av disse høringsinstansene støtter modell 2, stiller de seg uforstående til fjerning av tilskuddet, slik Kirkerådet har foreslått. Hovedorganisasjonen KA, med tilslutning fra enkelte fellesråd, er «uenig i forslaget om at modellvalg 2 vil medføre bortfall av behovet for økonomisk tilskudd til lokalkirken. Behovet vil [...] reduseres, men ikke bortfalle.» Asker kirkelige fellesråd mener at kirkevalget også ved modell 2 fremdeles vil være kostnadskrevenende lokalt, da «den fortsatt [vil] stille krav til lokal markedsføring, tekniske verktøy og menneskelige ressurser til gjennomføringen». Noen høringsinstanser trekker frem at nominasjonsarbeid, kommunikasjon og annonser uansett vil være merkostnader. Andre trekker frem at det kan bli en skjev fordeling på landsbasis, hvor det blir tilfeldig hvilke kommuner i landet som har økonomi og vilje til å tildele ekstra tilskudd hvert valgår. Det pekes også på at kommunen gir et rammetilskudd til den lokale kirke, og dermed ikke kan forventes ekstra tilskudd til kirkevalg fra kommunen.

2.1.3 Kirkerådets vurderinger

Overordnede problemstillinger

Noen høringsinstanser stiller spørsmål ved hva et digitalt valg betyr for demokratiet og hvordan hemmelig valg blir sikret. Til vurdering av det første kan man trekke fram flere elementer. For noen vil det å stemme fysisk gjøre valget mer høytidelig og dermed gi følelsen av at demokratiet er viktig. For andre vil det at valget er lett tilgjengelig digitalt være avgjørende for den demokratiske deltakelsen. I det digitale valgsystemet blir hemmelig valg ivaretatt ved at man kan stemme flere ganger og det er den siste stemmen som er gjeldende.

Valget av prest og lek kirkelig tilsatt ble gjennomført heldigitalt i 2023, noe som bidro til en forenkling både for velgerne og for valgadministrasjonen i bispedømmene. Gjennomføringen av dette valget gikk bra. Også andre organisasjoner som f.eks. Coop, OBOS og lokalbanker gjennomfører valg heldigitalt, og det har vært gjennomført digitale folkeavstemninger i flere kommuner og fylkeskommuner.

Ved kirkevalget i 2023 var det fortsatt over 60 prosent av velgerne som stemte på papir. Noen har ikke elektronisk ID, andre føler seg ikke komfortable med digitale verktøy og noen liker tradisjonen ved å stemme fysisk. Samtidig må dette ses i sammenheng med at kirken hadde et omfattende tilbud til fysisk stemmegivning. En utfordring med heldigitale valg er hensynet til velgere som ikke kan stemme digitalt, fordi de mangler elektronisk ID. Ved offentlige valg er det et grunnleggende prinsipp at alle med stemmerett skal ha mulighet til å stemme. Det har likevel vært gjennomført heldigitale folkeavstemninger, for eksempel i Innlandet fylkeskommune. Kirkerådet har gjort en vurdering og konkludert med at et heldigitalt valg ikke vil komme i konflikt med likestillings- og diskrimineringsloven. Det er heller ikke gitt at det samme prinsippet som gjelder ved offentlige valg, må gjelde ved kirkevalg. Kirkevalget er ledd i et medlemsdemokrati og ikke et offentlig

valg. Prinsipielt er det likevel problematisk at velgere uten elektronisk ID ikke får muligheten til å utøve stemmeretten.

Den store fordelen med å ha valget i umiddelbar nærhet til offentlige valg er at det blir synlig for velgere som kanskje ellers ikke hadde tenkt på at det var kirkevalg og det har vært med på å gjøre kirkevalget tilgjengelig og relativt enkelt å delta i. Det må antas at ordningen har gjort at personer som ellers ikke ville stemt ved kirkevalget, har avgitt stemme. Kirkerådet har i evalueringen av valget i 2023 gjort analyser som viser en positiv sammenheng mellom det totale antallet valglokaler og oppslutning om kirkevalget. Å ha valglokaler andre steder enn der hvor kommune- og fylkestingsvalget avholdes, har en signifikant negativ effekt på oppslutningen. Tilsvarende resultater har tidligere evalueringer kommet til. Effekten av å ha valget i umiddelbar nærhet har imidlertid blitt redusert over tid både av at det er en større andel som forhåndsstemmer, og av at man i de fleste kommuner nå kan stemme hvor som helst i kommunen.

Det har blitt anført prinsipielle argumenter mot å knytte kirkevalget tett opp til offentlige valg. Det å koble offentlig stemmegivning, som indikerer tilslutning til landets demokratiske verdier, til stemmegivning i det største trossamfunnet, Den norske kirke, blir av noen ansett som uheldig. Det kan gi et feilaktig inntrykk av at statsborgerskap og kirkemedlemskap er ett og det samme. Sammenkoblingen reiser også spørsmål om likebehandling av ulike tros- og livssynssamfunn.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Å gjennomføre kirkevalget heldigitalt (modell 1) vil være en stor forenkling og spare mye arbeidstid. Det vil ikke være fysiske stemmesedler å utvikle funksjonalitet for, trykke, distribuere, ta imot og telle. Man behøver heller ikke å bemanne valglokaler. Hele valgprosessen vil gjennomføres digitalt, noe som vil redusere risikoen for feil som for eksempel feil lister i valglokalene og feil i opptelling av papirstemmer. Miljømessig vil det være en stor fordel ikke å måtte trykke opp og transportere stemmesedler både ut til valglokalene og til telling i etterkant. Digitalt valg har også en miljøpåvirkning, men gitt at det digitale valget uansett skal gjennomføres, er det bra ikke å ha papirvalg på toppen. Det vil også spare arbeidstid, særlig lokalt der man ikke trenger å bemanne lokaler, gi opplæring til valgfunksjonærer og andre praktiske oppgaver knyttet til det fysiske valget. Man vil også spare mye ressurser i Kirkerådets sekretariat, fordi man ikke behøver å utvikle en ordning for å slå sammen papirstemmene med digitale stemmer eller funksjonalitet for planlegging og kunngjøring av forhåndsstemming eller valgting. Ved denne modellen forventes det at kostnad til løsning for digital stemmegivning kan bli på om lag samme nivå som i 2023. Som følge av at valget ikke skjer i umiddelbar nærhet til offentlige valg, vil det heller ikke være nødvendig for systemet å håndtere de offentlige stemmekretsene fordelt på de ulike soknene.

Modell 2 vil på samme måte som modell 1 spare ressursene som går med på gjennomføringen av valgting på valgdagen, dvs. anslagsvis 100 000 arbeidstimer. Det spares også ressurser på å ikke gjennomføre omfattende forhåndsstemming på papir. Soknet vil måtte legge til rette for stemming ved oppmøte, som vil medføre noe valgarbeid for soknet. Det vil også kreve opplæring av stemmemottakerne og

tilrettelegging av hensiktsmessig utstyr. Dette vil likevel være i mye mindre omfang enn forhåndsstemningen ved valget i 2023.

Det er per i dag uklart hvor omfattende arbeid det vil være å legge til rette for en alternativ pålogging til det digitale valgsystemet. Det vil bli kostnader nasjonalt knyttet til utvikling av denne påloggingen, men det er vanskelig å anslå hva kostnaden vil bli. Ved en digital ordning må man lokalt ha tilgjengelig en PC som er satt opp på riktig måte. Det er noen spørsmål knyttet til sikringsmekanismer på disse datamaskinene mv. Siden dette er et begrenset tilbud, antar Kirkerådet likevel at det bør være håndterlig

Dersom det ikke lar seg gjøre å utvikle en alternativ digital pålogging til det digitale valgsystemet, må en åpne for noen papirstemmer. Det antas at en ordning med papirstemmer vil være dyrere enn en alternativ digital pålogging. Hvis man lander på en ordning med papirstemmer, vil dette gi en økt kostnad til digital utvikling sammenlignet med 2023. Det vil både bli ekstra kostnader til selve utviklingen og til den bemanningen som trengs for å følge opp arbeidet fra Kirkerådets side. Kirkerådet må da utforme stemmesedler og utvikle system for å lage hver enkelt stemmeseddel ut fra informasjonen som registreres i valgmodulen, utvikle system for registrering av telling av papirstemmer i valgmodulen og følge opp veiledning i håndtering av papirstemmer. På kirkekontorene vil man måtte ha tilgang til utskrift av stemmesedler og annet valgutstyr. Det blir også arbeid med telling og sending av stemmesedler både lokalt og på bispedømmenivå.

Etter gjeldende ordning må papirstemmesedler håndteres i stemmeseddelkonvolutter og omslagskonvolutter ved forhåndsvalget. Dette krever mye materiell (stemmeseddelkonvolutter og omslagskonvolutter) og oppleves av mange som veldig byråkratisk. Noen velgere stiller spørsmål om valget blir hemmelig når man må skrive navnet sitt på en omslagskonvolutt. Det er nettopp for å sikre hemmelige valg at det er to sett konvolutter, men dette er ganske omstendelig. Hvis det blir en ordning med papirstemmer, vil Kirkerådet utrede muligheten for å krysse av direkte i et digitalt manntall. Da kan man ta imot stemmer rett i urne, men det vil ha en kostnads- og risikoside.

Modell 3 bygger i stor grad på nåværende ordning, noe som også innebærer at kostnadene i denne modellen vil starte på samme nivå som gjennomføringen av kirkevalget i 2023. Evalueringen av kirkevalget 2023 og erfaringer fra tidligere valg har vist at valggjennomføringen er en stor belastning for kirken lokalt. Ordningen krever samtidig svært store ressurser lokalt, med nesten 13 000 valgfunksjonærer fordelt på over 2000 valglokaler. Å gjennomføre valg samme tid og sted som offentlige valg krever svært mange personer over svært mange timer og binder derfor opp ansatt- og frivilligressurser som ellers kunne vært brukt til annet kirkelig arbeid.

Modellen forutsetter at det blir trykt opp et tilstrekkelig stort antall stemmesedler både på lokalt og nasjonalt nivå til at alle som ønsker å avgi stemme, får mulighet til det. Kostnadene ved trykking og distribusjon av stemmesedlene ved valget til bispedømmeråd og Kirkemøtet var 1 million kroner i 2023, i tillegg kommer

kostnader til trykking/utskrift av stemmesedler til menighetsrådsvalg lokalt. Kravet om samme tid og umiddelbar nærhet til offentlige valg innebærer også i gjeldende ordning at valglokalene må følge de samme stemmekretsene som i de offentlige valgene. Det har vist seg krevende ved tidligere valg. Denne modellen vil også gi økning i kostnadene til digital utvikling sammenlignet med 2023.

Oppsummert kan det anslås at modell 1 vil spare ca. 35 millioner kroner på tilskudd til lokal valggjennomføring, 1 million til trykk og distribusjon av stemmesedler og anslagsvis 6 millioner til digital utvikling. Modellen vil derfor spare minst 42 millioner kroner. I tillegg kommer de ressursene man sparer ved at ansatte og frivillige slipper å bruke tid på valggjennomføring på valgdagen.

Ved modell 2 anslås at man kan spare ca. 35 millioner kroner på tilskudd til lokal valggjennomføring og 1 million til trykk og distribusjon av stemmesedler ved å velge denne modellen heller enn dagens ordning. Man vil bruke mer penger til digital utvikling enn ved modell 1. Særlig vil det bli behov for omfattende utvikling av valgmodulen hvis man må bruke papirstemmer. Man vil spare ressurser lokalt ved at ansatte og frivillige slipper å bruke tid på valggjennomføring på valgdagen. Det må regnes noe arbeidstid til oppfølging av velgere og til eventuell håndtering av papirstemmer.

Kirkerådet har merket seg at enkelte høringsinstanser har tatt orde for andre modeller enn de som var foreslått i høringsnotatet. Kirkerådet har ikke kapasitet til å utrede alle tenkelige løsninger, men har vært nødt til å konsentrere seg om de alternativene som fremstår som de mest aktuelle.

Konklusjon om modellvalg

Modell 2 legger til rette for en begrenset mulighet til å stemme for dem som ikke har eller kan få elektronisk ID. Dermed blir ingen stemmeberettigede utelukket fra å stemme ved valget. Det vil kreve omfattende ressurser på alle nivåer i kirken for sannsynligvis svært få stemmer for å ivareta dette hensynet. Modell 2 får likevel stor støtte i høringen. Kirkerådet legger avgjørende vekt på at alle kirkemedlemmer må kunne ha mulighet til å utøve stemmeretten sin. Kirkerådet opprettholder derfor forslaget om at kirkevalget gjennomføres som et digitalt valg med begrenset mulighet til å stemme ved oppmøte (modell 2). Et mindretall i Kirkerådet (to stemmer) går inn for at «Valget bør skje i menighetene f.eks. i forbindelse med Gudstjeneste, slik at de som går i kirka får bestemme».

En del høringsinstanser peker på at stemming ved oppmøte også bør skje digitalt (med alternativ pålogging til det digitale valgsystemet). Begrunnelsen for dette er at det er mye arbeid med papirstemmer. Andre høringsinstanser mener at det er viktig å åpne for papirstemmer. Det er flere høringsinstanser som går inn for digital stemming også ved oppmøte, enn det er høringsinstanser som mener at det er viktig med mulighet for papirstemmer uansett. Det vil spare ressurser på alle nivå om alle stemmer er digitale. Det foreslås derfor å legge til en presisering i vedtaket om at stemming ved oppmøte skjer digitalt hvis dette er teknisk mulig i det digitale valgsystemet. Dette vil legge føringer for det videre arbeidet med valgmodul og digitalt valgsystem, og er derfor nødvendig å avklare nå.

Noen høringsinstanser er opptatt av hvor begrenset muligheten til å stemme ved oppmøte skal være. Skal det være et tilbud for alle eller bare for dem som ikke kan stemme digitalt? Dette vil både henge sammen med regler, teknisk opplegg og kapasitet lokalt. Kirkerådet legger til grunn at det ikke vil bli lagt begrensninger i reglene på hvem som kan benytte seg av stemming ved oppmøte. I lys av ressursituasjonen i Den norske kirke samlet vurderes det samtidig ikke som aktuelt å pålegge menighetsrådene ansvar for en omfattende rigg for stemming ved oppmøte. Dette henger også sammen med tilskudd til lokal gjennomføring av valg, som blir diskutert i neste avsnitt. Det vil være et minimumskrav som skal gjøre det mulig for velgere i alle fellesrådsområder å stemme ved oppmøte. Ut over dette vil det være opp til det enkelte menighetsråd/fellesråd å vurdere hvor og når de skal åpne for stemming ved oppmøte og finne gode løsninger lokalt. Dette vil bli nærmere konkretisert i regelsaken til Kirkemøtet 2026.

Tilskudd til lokal valggjennomføring

Fra menighetsrådsloven 1920 av har kommunene hatt ansvaret for utgiftene til menighetsrådsvalget. Med demokratireformen fra 2009 og de økte kravene til tid, sted og omfang ved kirkevalget har Stortinget finansiert merutgiftene som fulgte av kravene i valgreglene over statsbudsjettet, og for kirkevalget 2023 har dette vært videreført via rammetilskuddet til rettssubjektet Den norske kirke. Ved heldigitalt valg (modell 1), ville arbeidet som gjenstår for menighetsrådet være knyttet til nominasjonskomité, behandling av listeforslag, kommunikasjon om valget og oppfølging av valgresultatene. Dette tilsvarer det nivået som gjaldt før 2009. Ved at kirkevalgregelnes ekstra krav avvikles i denne modellen, vil en naturlig konsekvens være at også merutgiftene som har vært dekket av tilskudd fra Kirkerådet, avvikles. Det innebærer at de utgiftene menighetsrådet har til valggjennomføring, vil være omfattet av kommunens finansieringsansvar for *administrativ hjelp* etter trossamfunnsloven § 14 annet ledd. Det vil derfor være viktig å inkludere dette i budsjettforslaget fra soknet ved kirkelig fellesråd til kommunen.

Kirkerådet la til grunn i høringen at selv om modell 2 innebærer noe mer arbeid enn modell 1, er Kirkerådets vurdering at dette er omfattet av kommunens finansieringsansvar på samme måte som oppgavene som også ligger i modell 1. Noen høringsinstanser har reagert på dette. De mener at det vil være behov for støtte selv om valget hovedsakelig skal gjennomføres digitalt. De peker på kostnader til for eksempel kommunikasjonstiltak og selve valggjennomføringen. Noen peker også på at det vil bli store forskjeller fra sokn til sokn hvis det ikke kommer et nasjonalt tilskudd. I den økonomiske situasjonen som rettssubjektet Den norske kirke står i er vurderingen likevel at det ikke kan utbetales tilskudd til lokal gjennomføring av valget. Kravene som stilles til gjennomføring av valget må da settes på et realistisk nivå ut fra dette.

2.2 Tidspunkt for kirkevalget

2.2.1 Forslag i høringsnotatet

Det offentlige valget gjennomføres vanligvis i perioden fra 10. august til den andre mandagen i september. Hvis man fristiller kirkevalget fra å være i umiddelbar nærhet til kommune- og fylkestingsvalg (modell 1 eller 2), er det mulig å

gjennomføre kirkevalg på et annet tidspunkt. Det er også mulig å gjennomføre kirkevalget i et annet år enn det offentlige valgåret.

Å holde på samme tidsrom og frister som det offentlige valget, kan gi drahjelp i form av at velgerne vil være i valgmodus. Et motargument er at det vil gjøre det mer spennende for mediene å dekke kirkevalget dersom det ikke gjennomføres samtidig med offentlig valg. Erfaringen fra de to siste valgene viser at de nasjonale mediene generelt har liten interesse for kirkevalget. I 2023 handlet de fleste nyhetsoppslagene om nyvinningen med digital forhåndsstemming.

På grunn av overgangen til digitalt valg og den tiden videreutviklingen av et digitalt valgssystem krever, vurderer Kirkerådet det ikke som realistisk å gjennomføre kirkevalget 2027 før tidligst i august–september 2027. Siden kirkelige rådsorganer i dag er valgt for en periode på fire år, og det er noe som har vært forespeilet kandidatene, vurderes det heller ikke som aktuelt å utvide valgperioden og gjennomføre valget et år senere. Det betyr at for valget i 2027 er det to alternativer, enten å gjennomføre valget i samme periode som det offentlige valget i august–september eller å gjennomføre valget i perioden oktober–november 2027. En eventuell endring av valgår eller flytting av valgperiode til vår-halvåret, vil først kunne få virkning fra neste valgperiode (altså for valget som i nåværende rytme ligger i 2031).

Hvis det er ønskelig å flytte kirkevalget bort fra samme tidsperiode som offentlige valg, er det perioden oktober–november som er aktuell. Man kan se for seg en valgperiode på ca. fire uker som starter uken etter høstferie-ukene (dvs. ca. uke 42–45). I dag trer menighetsrådet i funksjon 1. november i valgåret. Hvis man skal flytte valget til oktober–november, vil man også måtte utvide funksjonstiden for de sittende menighetsrådene noe. Bispedømmerådene trer i funksjon 1. januar året etter valgåret. Det antas at det er tilstrekkelig tid fra midten av november til 1. januar, så det ikke er nødvendig å gjøre endringer på dette.

Til valget etter 2027 kan man vurdere å endre valgår. Å utvide valgperiode til fem år er uaktuelt på grunn av lengden til forpliktelsen som frivillig. Tre år mellom valgene i 2027 og 2030 kan bli for knapp til arbeid som må gjennomføres mellom valgene. Det mest realistiske anslaget vil derfor være noen andre måneder i løpet av 2031 enn september–august. Om det er ønskelig med endring av valgår, er det noe som bør fastsettes av Kirkemøtet i forkant av kirkevalget 2027, slik at valgperioden for dem som velges i 2027 kan tilpasses dette. Det må også ses i sammenheng med tidspunkt for når rådene trer i funksjon.

2.2.2 Høringsinstansenes synspunkter

Tabell 2. Høringsinstansenes svar på spørsmålet: «Kirkevalget i 2027 vurderes gjennomført i et annet tidsrom enn det offentlige valget. Hvilken tidsperiode vurderer du/dere som den beste for gjennomføring av kirkevalget 2027?» Antall.

	August–september 2027	Oktober–november 2027	Vet ikke	Ingen mening	Totalsum
Menighetsråd	58	67	3	4	132

Menighetsråd med fellestrådsfunksjoner	18	8		4	30
Fellestråd	32	25	4	8	69
Bispedømmeråd	3	5	3		11
Nomineringsgrupper mv.		4			4
Andre	10	9	2	11	32
Totalsum	121	118	12	27	278

51 prosent av høringsinstansene som har hatt tatt stilling til spørsmålet ønsker at valget fortsatt skal gjennomføres i august–september. Hovedargumentet for dette er fortsatt å holde kirkevalget samtidig med de offentlige valgene. Krødsherad menighetsråd frykter at «[d]et blir enda vanskeligere å få folk til å stemme hvis vi flytter valget til annet tidspunkt på året». Også Lom kyrkjelege råd er bekymret for valgdeltakelsen: «Dersom val til lokalt kyrkjeråd skal separerast frå kommunevalet, kan valdeltakinga bli kritisk låg». Nord-Hålogaland bispedømmeråd mener at samtidighet med de offentlige valg gjør at velgere er i «valgmodus» og at lav valgdeltakelse kan forklares med «kirkevalgets organisering og informasjonsopplegg». Hemsedal sokneråd ser fordeler av å holde kirkevalg samtidig med offentlige valg: «Det sikrer også at de som ønsker å stemme blir fanget opp og kan få informasjon om kirkevalget også på kommunens tjenestetorg».

49 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker å flytte valget til oktober–november. Argumentasjonen for dette er blant annet at det blir lettere å få ut informasjon om kirkevalget hvis valget holdes på et annet tidspunkt enn det offentlige valget. Åpen folkekirke mener at «[e]n valgdag kan med fordel erstattes med en valgperiode», mens Hana menighetsråd slår fast at det ikke er naturlig at kirkevalget gjennomføres samtidig med de offentlige valg. Også sokneråd tenker på forberedelser til kirkevalget og mener at «[å] ha valet om hausten gir tid til førebuingar etter sommaren». Også Askvoll sokn uttaler at «[s]eptember kjem svært tidleg i «arbeidsåret» etter sommaren». Høyland menighetsråd peker på at «[m]edlemmer vil være i valgmodus etter offentlige valg. Kirkevalget vil heller ikke «forsvinne» i det politiske valget [...]. Styret for Interesseforening for nominasjonskomiteens liste mener også at «[d]et er en fordel at kirkevalget ikke «drukner» i det offentlige valget. Kirken bør «stå på egne ben», og ikke knytte seg til det offentlige valget».

213 høringsinstanser har svart på spørsmålet om tidspunkt for etterfølgende kirkevalg. Argumentasjonens retning er hovedsakelig avhengig av om man ønsker å gjennomføre kirkevalget samtidig med de offentlige valgene eller separat, og sånn sett ligner de fleste besvarelsene på begrunnelsen til spørsmålet om gjennomføring av valget i 2027.

Enkelte høringsinstanser er av den oppfatning at de kirkelige valgene vil få større oppslutning om de blir arrangert samtidig med valget av Stortinget, i stedet for i året med kommunevalget. Agder og Telemark bispedømmeråd oppfordrer til å legge kirkevalget i framtiden til et mellomår der det ikke er offentlig valg. Moss kirkelige fellestråd mener derimot at «det er meget viktig at folk flest oppfatter kirkevalget som

et offentlig valg», mens NLA Høgskolen mener at «[k]irkevalget bør av prinsipielle grunner (både teologiske og samfunnsmessige/politiske) ikke knyttes til offentlige valg».

Stavanger bispedømmeråd skriver: «Dersom det vurderes å endre år, bør det være nytt valg etter tre år dvs. 2030. Dersom rådsmedlemmer skal sitte i fem år, kan det bli vanskelig å få noen til å velges for så lang periode. Anbefalingen blir å fortsette med samme intervall». Frimodig kirke er opptatt av det «etableres et fast tidspunkt (periode) for kirkevalget, og at tidspunktet i 2031 bør være det samme som i 2027. Dersom tidspunktet for kirkevalget endres ofte, så kan det medføre unødvendig usikkerhet blant velgerne om når valget skal gjennomføres og påvirke valgdeltakelsen negativt». Bjørgvin bispedømmeråd anbefaler at «kyrkjevalet etter 2027 blir flytta til eit år då det ikkje er val til kommune/fylke eller storting, eit «mellomvalsår», blant annet for å markere seg som et selvstendig trossamfunn».

2.2.3 Kirkerådets vurderinger

Høringsinstansene er ganske jevnt fordelt mellom de to alternativene til tidspunkt. Det er gode argumenter både for å holde på dagens valgperiode og å flytte den senere på høsten. Det er ikke grunn til å tro at flytting av dato for valg vil gi større oppslutning blant velgerne. Valgdeltakelse generelt bygger blant annet på et engasjement om konkrete saker som står på spill. Det er vanskelig for valglistene å engasjere velgermassen i kirkevalget da velgerne nok ikke har opplevd at konkrete saker har stått på spill siden 2015-valget. Undersøkelser har gjentatte ganger vist at velgerne lar andre ta valget for seg, fordi det ikke oppleves relevant i deres egne liv. Dette vil nok også være forutsetningen for valgdeltakelse, uavhengig av når på høsten valget foregår.

Å flytte gjennomføringen senere på høsten vil gjøre gjennomføringen enklere for alle medarbeidere, da valget flyttes bort fra ferieperioden. En negativ konsekvens av dette er at velgerne i mindre grad vil være i "valgmodus" som de er i forbindelse med det offentlige valget. Det kan være mindre konkurranse i mediebildet, men dette har nok begrenset betydning da interessen for kirkepolitikk generelt er lav. En positiv effekt kan være lavere priser på annonsering for valget, da prisen for dette er på sitt høyeste når det er offentlig valg. Valgperioden bør være over en periode på minst fire uker.

Kirkerådet behandlet spørsmålet i sitt møte i februar 2025. Kirkerådets flertall (ni stemmer) gikk inn for at «Kirkevalget 2027 gjennomføres i samme periode som det er mulig å stemme (forhåndsstemme og stemme ved valgdagen) ved det offentlige valget». Et forslag om at «Kirkevalget 2027 gjennomføres over en periode på fire uker i oktober-november 2027» fikk sju stemmer, og falt. Kirkerådets flertall la blant annet vekt på at velgerne er i «valgmodus» i august-september og at det vil være krevende å mobilisere for kirkevalg kort tid etter valgperioden for offentlige valg.

Når det gjelder spørsmålet om å gjennomføre kirkevalg i 2031 eller et annet år så er det ikke kommet noe tydelig, samlet signal i høringen. Kirkerådet foreslår derfor å videreføre valgperioder på fire år og gjennomføre det etterfølgende kirkevalget i 2031.

2.3 Ordningen med Nominasjonskomiteens liste ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet

2.3.1 Forslag i høringsnotatet

Ved de siste kirkevalgene har valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet blitt gjennomført som listevalg med valglister fra selvstendige nomineringsgrupper og Nominasjonskomiteens liste. En *nomineringsgruppe* er kirkevalgreglenes betegnelse for en gruppering som stiller liste ved et kirkevalg.

Kirkerådet viste i høringsnotatet til at ordningen skaper utfordringer fordi de ulike listene har ulike utgangspunkter og derfor må behandles forskjellig.

Nominasjonskomiteens liste tilstreber bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål, mens lister fra nomineringsgrupper karakteriseres av at kandidatene står samlet om et program med likt syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Dette blir omtalt som et system med asymmetriske lister. Det at listene har ulik status er krevende å forstå både for velgere, valgfunksjonærer og offentligheten, og det bidrar til mer arbeid med valggjennomføringen. Dette gjør det også svært mye vanskeligere å forklare kirkevalget for velgerne.

En annen kjent utfordring med Nominasjonskomiteens liste, som er påpekt i tidligere evalueringer, er at velgere risikerer å bidra til at kandidater de er uenige med, blir valgt. Disse forskjellene mellom de ulike listene er ikke mulig å bringe til klarhet for velgere uten en dyp interesse for valgets tekniske juridiske oppbygning.

En annen utfordring er at det er ulike regler for personvalg for

Nominasjonskomiteens liste og lister fra nomineringsgrupper.

Nomineringsgruppene kan gi stemmetillegg til sine øverste kandidater, mens det for Nominasjonskomiteens liste i stedet er satt en sperregrense på et personlig stemmetall på minst fem prosent av listens stemmetall for å bli kåret etter antall mottatte personlige stemmer. Dette fremstår lite kommuniserbart overfor en bredt sammensatt velgermasse. Avisen Vårt Land gjorde et forsøk på å hjelpe velgerne til å gjøre informerte valg ved å lage en «valgomat», hvor Nominasjonskomiteens liste ikke var med, fordi de ikke hadde ett, felles program.

Ved at representanter fra menighetsrådene velger de fleste av nominasjonskomiteens medlemmer, sikrer ordningen med Nominasjonskomiteens liste en formalisert kanal for innflytelse fra menighetsrådene i valget til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Menighetsrådene og ungdomsrådet er i valgreglene oppfordret til å sende forslag til kandidater både til nominasjonskomiteen og til nomineringsgruppene. Erfaringen fra 2023 var at det varierte hvor mange innkomne forslag på kandidater som nominasjonskomiteene mottok: Det var fra 2 til 27 i de ulike bispedømmene, med et gjennomsnitt på 11,5 kandidater.

Spørsmålet om modell for listevalg ble sist behandlet av Kirkemøtet i 2021 (sak KM 10/21). Kirkerådet pekte i høringsnotatet på at nåværende situasjon, hvor det var tre nomineringsgrupper som stilte liste ved valget i 2023 i tillegg til Nominasjonskomiteens liste, tilsier at spørsmålet bør vurderes på nytt.

Hvis man viderefører ordningen med Nominasjonskomiteens liste, vil det kreve mer arbeid i utviklingen av valgmodulen, fordi systemet må håndtere denne listen på en annen måte enn andre lister. En avvikling av Nominasjonskomiteens liste vil derfor medføre kostnadsbesparelser.

Kirkerådet foreslo i høringen at ordningen med Nominasjonskomiteens liste avvikes for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. I stedet legges det opp til en ordning med selvstendige lister ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Hvis det ikke blir mottatt noen listeforslag, eller hvis det ikke blir godkjent et listeforslag, la Kirkerådet til grunn at det må oppnevnes en nominasjonskomité som får ansvar for å utarbeide en valgliste. Kirkerådet foreslo ikke en egen mekanisme for å ivareta bredde, hvis det bare blir én liste som ble godkjent.

2.3.2 Høringsinstansenes synspunkter

Tabell 3. Høringsinstansenes svar på spørsmålet: «Kirkerådet foreslår å avvike ordningen med Nominasjonskomiteens liste ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Støtter du/dere dette forslaget?»
Antall.

	Ja	Nei	Vet ikke	Ingen mening	Totalsum
Menighetsråd	37	71	12	12	132
Menighetsråd med fellestrådsfunksjoner	4	20	2	4	30
Fellesråd	10	46	8	5	69
Bispedømmeråd	3	8			11
Nomineringsgrupper mv.	1	3			4
Andre	5	14	8	5	32
Totalsum	60	162	30	26	278

27 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker å avvike ordningen med Nominasjonskomiteens liste. Argumentene går hovedsakelig ut på at Nominasjonskomiteens liste kan sees på som overflødig når tre kirkepolitiske lister nå stiller sine lister til valg. Man mener at Nominasjonskomiteens liste kompliserer valgordningen ved at den inneholder kandidater med ulike kirkepolitiske syn, og at det dermed blir vanskelig for velgerne å forstå hva listen egentlig står for. Ålesund og Volsdalen menighetsråd mener at «[d]u vet ikke hva du gir en stemme til når du stemmer på listen. Det er bedre å gi sin stemme til en liste som garantert står for den retning du ønsker». Hamar bispedømmeråd bemerker at «det kommer inn relativt få forslag til kandidater i selve nominasjonsprosessen, selv om alle menighetsråd gis anledning til dette».

73 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker å beholde ordningen med Nominasjonskomiteens liste. I argumentasjonen kommer det frem et bredt spekter av meninger, med noen høringsinstanser som sterkt støtter videreføring av listen, mens andre erkjenner dens ulemper, men likevel ser verdien i å beholde den.

De fleste høringsinstansene argumenterer for demokratisk mangfold og mindre polarisering ved å beholde Nominasjonskomiteens liste. Gran kirkelige fellesråd

oppsummerer dette ved å erkjenne at «[p]olitiske lister er sannsynligvis kommet for å bli, men det er viktig at vi fortsatt har en liste, nominasjonskomiteens liste, som på en helhetlig måte prøver å være en liste som ivaretar helheten og bredden i kirkelandskapet». Nettverk for fellelrådsledere mener man reduserer det demokratiske mangfold ved å avvikle Nominasjonskomiteens liste, og at man «forsterker ytterligere avstanden mellom de lokal-kirkelige råd ettersom nominasjonskomiteens liste bygger på oppnevning av valgkomite med basis i soknene». Sør-Hålogaland bispedømmeråd mener at Nominasjonskomiteens liste representerer kontinuitet og kan bidra til å gjøre kirken mindre sårbar for polariserende strømninger. Agder og Telemark bispedømmeråd mener at ordningen bør videreføres for at medlemmer som stiller til valg ikke trenger å være tilknyttet et kirkepolitisk parti, og at det kan hjelpe at flere kandidater blir villig til å stille til valg.

Mange høringsinstanser argumenter for lokal forankring og innflytelse fra menighetsrådene. Storfjorden kyrkjelege fellelråd uttaler: «Nominasjonskomiteen skaffar kandidatar frå sokneråd og andre kyrkjelege aktive medlemmar frå lokalkyrkja. Dette er viktig for å ivareta det lokale kyrkjedemokratiet i Bispedømmeråd og Kirkemøte». Kirkelig fellelråd i Oslo uttaler «Ved å fjerne nominasjonskomiteens liste, risikerer man større avstand mellom menighet og medlem til de valgte representantene». Også Styret for Intereseforening for nominasjonskomiteens liste mener at det bør være «en liste der MR har innflytelse på nominering av personer. Det kan være å videreføre den ordningen vi har nå med NL, eller at det etableres en nomineringsgruppe som forplikter seg til å nominere personer med forankring i den lokale kirke».

Flere høringsinstanser understreker viktigheten av uavhengighet fra politiske lister. Frimodig kirke ønsker å beholde ordningen med Nominasjonskomiteens liste fordi «medlemmer i Dnk bør kunne stille til valg uten å være tilknyttet et kirkepolitisk parti med program». Møre bispedømmeråd meiner at «det er viktig å ha ei liste som famnar om mange av veljarane som ikkje kjenner seg igjen i programmet til dei andre listene».

2.3.3 Kirkerådets vurderinger

I høringen var det flertall for å videreføre en ordning med Nominasjonskomiteens liste. Mange høringsinstanser er opptatt av å sikre mangfold og bredde, og mener at Nominasjonskomiteens liste er den beste måten å gjøre det på. Et annet viktig argument fra høringsinstansene er å sikre lokal forankring. Selv om det en del steder har vært få kandidater foreslått er det prinsipielt sett en viktig mulighet.

Argumentene fra flertallet av høringsinstansene må vektes opp mot de utfordringer ordningen med Nominasjonskomiteens liste skaper, både for velgere og for de som skal organisere valget. Kirkerådet vurderer at utfordringen ikke er Nominasjonskomiteens liste, men at kirkevalget består av både en bredt sammensatt liste fra en nominasjonskomité og flere andre valglister med kirkepolitiske programmer. Dette, sammen med valgets øvrige kompleksitet, gjør det adskillig vanskeligere å forklare hvordan kirkevalget fungerer for velgerne.

Kirkerådet behandlet spørsmålet i sitt møte i februar 2025. Kirkerådets flertall (ni stemmer) går inn for at «Ordningen med Nominasjonskomiteens liste kombinert med selvstendige lister videreføres ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet». Et mindretall på sju medlemmer går inn for at «Ordningen med Nominasjonskomiteens liste avvikles ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet dersom én eller flere selvstendige lister stiller til valg».

Kirkerådet legger avgjørende vekt på at flertallet i høringen mener at det er viktig å beholde ordningen for å sikre mangfold og lokal forankring. Kirkerådet mener samtidig at valget av nominasjonskomité bør forenkles sammenlignet med i dag.

2.4 Direkte eller indirekte valg ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet

2.4.1 Forslag i høringsnotatet

Fra kirkevalget i 2019 av har alle medlemmene av bispedømmeråd og Kirkemøtet blitt valgt direkte av kirkemedlemmene i bispedømmet. Før 2009 var det de leke menighetsrådsmedlemmene som i menighetsrådsmøter foretok et indirekte valg av medlemmene til bispedømmerådene og Kirkemøtet. Det var ikke krav om at kandidatene måtte være medlem av et menighetsråd for å bli valgt. Valget av bispedømmeråd ble gjennomført året etter menighetsrådsvalget.¹ I demokratireformen i Den norske kirke 2008–2011, som var en av forutsetningene for skillet mellom stat og kirke, var det et krav om «økt bruk av direktevalg». Ved kirkevalgene i 2009, 2011 og 2015 var det i noen bispedømmer en kombinasjon av direkte og indirekte valg. Kirkerådets foreslo i høringen å videreføre ordningen med direkte valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Kobling til menighetsrådene

Utreddingen *Styrket demokrati i Den norske kirke* (2008) drøftet spørsmålet om bispedømmerådene og Kirkemøtet ikke bare skal velges av, men også «utfra» menighetsrådene, dvs. blant menighetsrådenes medlemmer. Det har det ikke vært et krav om tidligere. Et slikt forslag vil bety at valget av Kirkemøtet først kan skje i første halvdel av året etter valget av menighetsråd. Et slikt forslag vil kunne få som konsekvens at grupperinger som ønsker å bli representert i Kirkemøtet først må la sine kandidater velges inn i menighetsråd, før de eventuelt også kan stille som kandidater til Kirkemøtet. I dagens valgordning er det mulig å levere flere lister ved valg av menighetsråd. Det er sannsynlig at denne ordningen kan bli mer brukt hvis grupperinger må gå veien om menighetsrådsvalget for å kunne bli representert i Kirkemøtet. Spørsmålet må derfor ses i sammenheng med reglene om forholdsvalg (valg med flere lister) ved menighetsrådsvalget, se avsnitt 2.5.

Et alternativ kunne være å innføre en regel om at medlemmer av Kirkemøtet som velges direkte, også blir medlem av menighetsrådet i det soknet de er bosatt.

---

¹ Menighetsrådsvalget i 2001 ble for eksempel avholdt 14.–21. oktober 2001 og de nye menighetsrådene trådte i funksjon fra 1. november 2001. Det påfølgende valget av bispedømmeråd skjedde innen 1. mai 2002, hvor det nye bispedømmerådet (og Kirkemøtet) trådte i funksjon fra 1. juni 2002.

I utredningen *Kirkelig demokrati og valgordninger* (2020) mente arbeidsgruppen at en «ulempe ved en [...] ordning med gjennomgående representasjon er at medlemmene får mange møter de må delta på, noe som kan være vanskelig å kombinere med arbeid» (side 71). Medlemskap både i menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet vil være tidkrevende. Da det allerede er vanskelig å rekruttere kandidater til menighetsråd, er det ikke gitt at dette er den beste muligheten. Samtidig er det et spørsmål om det kan gi flere kandidater til menighetsrådene, fordi de som ønsker å engasjere seg i kirkepolitiske saker på nasjonalt nivå, også vil måtte sitte i et menighetsråd.

2.4.2 Høringsinstansenes synspunkter

Tabell 4. Høringsinstansenes svar på spørsmålet: «Kirkerådet foreslår å videreføre ordningen med direkte valg til Kirkemøtet og bispedømmeråd. Støtter du/dere forslaget?» Antall.

	Ja	Nei	Vet ikke	Ingen mening	Totalsum
Menighetsråd	83	27	8	14	132
Menighetsråd med fellesrådsfunksjoner	18	3	3	6	30
Fellesråd	31	22	12	4	69
Bispedømmeråd	9	2			11
Nomineringsgrupper mv.	1	3			4
Andre	10	12	2	8	32
Totalsum	152	69	25	32	278

69 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker å videreføre ordningen med direkte valg. De aller fleste av disse viser til prinsipper om demokratiske valg i folkekirken, og velgernes mulighet til å påvirke hvem som blir valgt til kirkens øverste organ. Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo skriver at «[ø]kt bruk av direkte valg har vært en av forutsetningene for demokratireformen i Den norske kirke. Direkte valg gir velgerne en større innflytelse og framstår som det mest demokratiske». Åpen folkekirke mener at «[d]et er viktig at alle kirkens medlemmer skal kunne bestemme hvem som skal utgjøre kirkens ledelse og påvirke beslutninger og prioriteringer». Også Oslo bispedømmeråd synes at det er av stor betydning at alle styrende organer – menighetsråd, Kirkemøtet og bispedømmeråd velges direkte av kirkemedlemmene. Tunsberg bispedømmeråd tror at direkte valg «kan gi større engasjement og høyere valgdeltakelse blant kirkemedlemmene» enn indirekte valg ville ha gjort. Dønna kirkelige fellesråd mener at direkte valg tydeliggjør mandatet til Kirkemøtet og bispedømmerådet.

Noen høringsinstanser mener det er ulemper ved indirekte valg. Sogndal kyrkjelege fellesråd mener at «[v]ed indirekte val kan ein risikere å velje inn personar som har sagt ja til å sitje i sokneråd og som vidare blir valt inn i andre råd utan å vere interessert i det». Nidaros domkirkes menighetsråd synes at «[d]et er urealistisk/usannsynlig å forvente at mange skal ha kapasitet til å gjøre en god jobb i lokalt og nasjonale råd».

31 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker ikke å videreføre direkte valg. Disse høringsinstansene argumenterer for styrking av lokal

forankring og sammenheng innad i kirken mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå ved at menighetsrådsmedlemmer velger representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Noen høringsinstanser, inkludert Agder og Telemark biskop, viser til Norges Idrettsforbund som har indirekte valg. Stavanger kirkelige fellesråd opplever at det i dag er en stor avstand mellom kirkens grunnleggende enhet – soknet og Kirkemøtet, og tror at «å "forankre" medlemmene i Kirkemøtet i et lokalt menighetsråd vil være positivt for alle parter». Borg bispedømmeråd og Styret for Intereseforening for nominasjonskomiteens liste viser til erfaringene fra tidligere valg der oppslutning ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet har gått ned både ved menighetsrådsvalg og som et valg til regionalt og nasjonalt nivå. Det opplever de som en bekreftelse på at det er vanskelig for medlemmer å orientere seg og forstå forskjellen på ulike lister, og at den offentlige politiske demokratimodellen med direkte valg ikke er bærekraftig for Den norske kirke. Frimodig kirke mener at «[d]et vil være en betydelig styrke at de som utgjør Kirkemøte og bispedømmeråd også sitter i menighetsråd, og dermed kan møte med mandat og erfaring fra lokalkirken. Denne valgordningen vil dermed også tydeliggjøre lokalmenighetens rolle og betydning i Dnk også gjennom hvordan kirkedemokratiet utformes». Også Bønnelista, NLA Høgskolen, Kirkelig fellesråd i Oslo og Nord-Hålogaland bispedømmeråd tar til orde for indirekte valg.

2.4.3 Kirkerådets vurderinger

Det å gi kirkemedlemmene mulighet til å velge direkte representanter til alle nivå har vært et viktig element i utviklingen av demokratiet i Den norske kirke. I utredningen *Kirkelig demokrati og valgordninger* (2020) pekte arbeidsgruppen på at det vil «være et selvstendig argument at når kirkemedlemmene først har fått stemmerett til valget av bispedømmeråd og Kirkemøtet, vil det kunne oppleves som en svekkelse av kirkemedlemmenes innflytelse og demokratiske rettigheter hvis de mister stemmeretten ved valg av Kirkemøtet igjen. Det kan forventes at det vil bli oppfattet av mange som en svekkelse av det kirkelige demokratiet» (side 72). Arbeidsgruppen mente at «det ikke er aktuelt å anbefale å gå inn for en ordning med indirekte valg til Kirkemøtet».

Mange av høringsinstansene som ønsker indirekte valg ønsker mer sammenheng mellom organene på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Noen etterlyser en tydeliggjøring av soknets rolle, og mener indirekte valg kan bidra til dette. Hvis man skal gå tilbake til ordningen med indirekte valg slik den var før 2009 er det en utfordring at antall menighetsrådsmedlemmer varierer fra bispedømme til bispedømme og at menighetsråd har forskjellig størrelse. Dette kan gi en ubalanse i innflytelse ved valget av Kirkemøtet ved en indirekte valgordning. I noen bispedømmer vil få menighetsrådsmedlemmer ha større innflytelse enn i bispedømmer der det er mange menighetsrådsmedlemmer.

Det antas at kostnadene ved å gjennomføre dette valget indirekte vil være mindre enn ved å gjennomføre valget direkte. Ved et indirekte valg gjennomført på papir i menighetsrådsmøter vil man kunne la være å utvikle funksjonalitet for å håndtere valgoppgjør for dette valget i valgmodulen. Man vil heller ikke trenge å utvikle og

teste system for digitalt valg for dette valget. Samtidig må det uansett gjennomføres valg av menighetsråd og valg av øvrige medlemmer til Kirkemøtet (døve-menighetenes representant, samiske representanter o.l.). Man vil spare noen ressurser på den digitale utviklingen, men også legge kompleksitet til kirkevalget som helhet ved at man gjennomfører valg til Kirkemøtet på en annen måte og en annen tid enn de andre valgene. Det må lages stemmesedler slik at de kan lastes ned og skrives ut av de enkelte menighetsrådene. Menighetsrådsmedlemmenes stemmesedler vil måtte legges i stemmeseddelkonvolutter og en omslagskonvolutt som sendes inn til valgrådet i bispedømmet for telling.

Kirkerådet legger i sin vurdering avgjørende vekt på kirkemedlemmenes mulighet til å velge sine representanter til Kirkemøtet og bispedømmeråd og dermed kunne påvirke blant annet hvordan medlemmene blir betjent, for eksempel gjennom liturgier. Et klart flertall i høringen går inn for å videreføre direkte valg. Kirkerådet opprettholder derfor forslaget.

2.5 Andre forenklinger i regelverket

2.5.1 Forslag i høringsnotatet

I høringen ble det presentert noen forslag til forenklinger i regelverket for menighetsrådsvalg. Ved valg av menighetsråd har velgerne hatt mulighet til å skrive opp inntil tre valgbare personer i soknet (tilføyde navn) på stemmeseddelen. Disse trenger ikke ha sagt seg villig til å stille til valg. Det ble foreslått å fjerne denne muligheten. Det ble også foreslått forenklinger i ordningen for supplerende nominasjon. Ved supplerende nominasjon kan fem stemmeberettigede forslagsstillere fremme et forslag til en kandidat. Godkjente forslag settes opp nederst på den endelige valglisten, og ifølge dagens regler må det tydelig fremgå at de supplerte kandidatene ikke er nominasjonskomiteens nederst prioriterte kandidater.

Sperregrense og forholdsvalg ved menighetsrådsvalg ble omtalt i høringen, men det ble ikke foreslått endringer. Videreføring av disse ordningene fikk stor støtte i høringen (79 prosent av dem som har tatt stilling til spørsmålet ønsker å videreføre ordningen med sperregrense ved menighetsrådsvalg, 81 prosent ønsker å videreføre ordningen med forholdsvalg og henholdsvis 21 og 19 prosent ønsker å avvikle ordningene). Det er derfor ikke tatt med mer omtale av disse spørsmålene her.

2.5.2 Høringsinstansenes synspunkter

90 prosent (231 høringsinstanser) av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker å fjerne ordningen med tilføyde navn. Flere høringsinstanser, blant annet Ellingsøy sokneråd skriver at de har hatt dårlig erfaring med personer som blir valgt inn mot sin vilje. Gjøvik menighetsråd skriver at det kan oppleves «ubehagelig» å bli valgt inn i et råd man ikke har stilt som kandidat til. Møre bispedømmeråd mener at det er bedre med supplerende valg enn at tilfeldige personer føres opp på lista og blir valgt inn i menighetsrådet. «Det har også kome tilbakemeldingar om at folk har meldt seg ut av kyrkja for å sleppe å sitte i soknerådet, og Møre bispedømmeråd meiner at dette ikkje er heldig for omdømme til kyrkja.» Borg bispedømmeråd tar opp en utfordring ved ordningen: «Det har ved de to siste valgene blitt valgt inn en rekke personer som ikke har blitt spurt, eller som

har foreslått seg selv. De som foreslår seg selv, har ofte ikke blitt foreslått av nominasjonskomiteen av en grunn. Det har flere steder skapt samarbeidsutfordringer»

10 prosent (27 høringsinstanser) av høringsinstansene ønsker å beholde ordningen med tilføyde navn. Mange av disse høringsinstansene nevner at for små sokn er tilføyde navn den eneste muligheten å fylle lister med tilstrekkelig antall kandidater. Haslum menighetsråd uttaler at «[d]et er så vanskelig å fylle listene. Det å ha mulighet til å føre opp folk som da garantert blir vara, gjør at vi kanskje kan få nok folk med i menighetsrådet». Også sokneråd opplever at «moglegheita til å stemme på personar som ikkje har stilt til val, gir fleksibilitet og opnar for å inkludere kandidatar som kanskje ikkje har hatt høve til å stille til val, men som kyrkjelyden ønskjer som representantar. Dette sikrar breiare deltaking og større openheit i valprosessen».

86 prosent (198 høringsinstanser) av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker å videreføre ordningen med supplerende nominasjon med forenklinger. Høringsinstansene mener at det har vært en god ordning og fungert bra i menigheter der det har vært vanskelig å finne kandidater. Flere høringsinstanser peker på at forenkling vil gjøre det lettere å kommunisere ut til velgere.

Høyanger kyrkjelege fellesråd viser til forenklinger, slik høringsnotatet skisserer, og mener at supplerte kandidater kunne stå på en egen, ordinær liste. Bjørgvin bispedømmeråd mener at ordningen med supplerte kandidater bidrar til å åpne for en mer mangfoldig liste. Frimodig kirke skriver: «Det bør imidlertid vurderes å øke antall underskrifter for å supplere listen med en kandidat til f.eks. 10 underskrifter. Dette gjør at de som skal tilføyes på listen må at en noe større gruppering bak seg».

8 prosent (19 høringsinstanser) av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker å avvikle ordningen med supplerende nominasjon. En del av høringsinstansene peker på at ordningen er lite brukt, og at den er komplisert og gir unødvendig byråkrati. Andre mener at kandidater må foreslås til nominasjonskomiteen når den begynner arbeidet med å sette sammen en liste til valg. Hjørtedal kirkelige fellesråd frykter at ordningen «gir uforholdsmessig mye makt til en aksjon for kandidater som ikke har nådd opp i nominasjonskomiteens arbeid. Dette kan i verste fall skape uholdbare arbeidsforhold i rådsperioden og lamme arbeidet». 6 prosent (13 høringsinstanser) av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker å videreføre ordningen med supplerende nominasjon som i dag.

Som merknad til spørsmålet om sperregrense foreslår Nord-Hålogaland bispedømme en ordning der man i den digitale valgmodulen må prioritere kandidatene for at stemmene skal være gyldige. «På denne måten vil problemet knyttet til «kopping» av valget med bruk av rettede vs. urettede lister forsvinne.»

2.5.3 Kirkerådets vurderinger

Forslaget om å fjerne muligheten til å stemme på personer som ikke har stilt til valg (tilføyde navn) ved menighetsrådsvalg fikk stor støtte i høringen. Ordningen har ikke

vært en god måte å løse problemet med for få kandidater på. Det er en omdømmeutfordring når folk blir valgt inn i et menighetsråd uten å ha samtykket til det på forhånd. Å fjerne denne muligheten er også avgjørende for å kunne gjenbruke det digitale valgsystemet. Dette ligger derfor til grunn for det videre arbeidet. Som erstatning for tilføyde navn som en sikkerhetsventil ved for få kandidater, foreslår Kirkerådet å videreutvikle ordningen med suppleringsvalg i et menighetsmøte.

Forslaget om å videreføre ordningen med supplerende nominasjon med forenklinger får støtte av et flertall av de som har svart på høringen. Noen høringsinstanser er likevel opptatt av at det må være et skille mellom nominasjonskomiteens kandidater og de supplerte kandidatene. Kirkerådet vurderer det som nødvendig å videreføre muligheten for supplerte kandidater på nominasjonskomiteens liste ved menighetsrådsvalget. Ordningen med supplerte kandidater ved menighetsrådsvalg krever nokså omfattende logikk i valgmodulen. Kandidatene inngår på nominasjonskomiteens valgliste, men de krever samtidig en spesiell utforming av stemmesedlene for å få frem at de ikke er nederst prioritert av nominasjonskomiteen. Hvis det ikke er godkjent noen listeforslag, blir det en egen liste bestående kun av supplerte kandidater.

Spørsmålet om hvor mange underskrifter som må til for å kunne supplere en kandidat vil Kirkerådet komme tilbake til i saken om valgreglene.

Kirkerådet foreslår å fjerne kravet om at det tydelig må fremgå at de supplerte kandidatene ikke er nominasjonskomiteens nederst prioriterte kandidater. Det gjør det mulig å kunngjøre det godkjente listeforslaget etter fristen, åpne for supplerende nominasjon og så sette inn eventuelle supplerte kandidater nederst på valglisten. Det blir da ikke like synlig for velgerne, men vil både ivareta hensynet til at menigheten kan få flere kandidater til menighetsrådet og spare digitaliseringskostnadene. Det vil også gjøre ordningen enklere å kommunisere til velgerne. På samme måte vil en liste bestående kun av supplerte kandidater kunne legges inn som en ordinær flertallsvalgliste.

For sperregrense og forholdsvalg får forslaget om å videreføre ordningene støtte i høringen, og forslaget opprettholdes derfor. Nord-Hålogalands forslag om tvungen prioritering av kandidatene vil ikke være mulig hvis man skal gjenbruke det digitale valgsystemet. Det er også noe som vil gjøre det mer komplisert for velgere å avgi stemme.

2.6 Stemmerett ved valg av døvemenighetenes representant og sørsamisk representant

Den norske kirke har i dag to typer kategorialmenigheter – døvemenighetene (sju menigheter) og Saemien Åålmege (samisk menighet i sørsamisk språkområde). Det er ulike regler ved kirkevalg for døvemenigheter og for Saemien Åålmege. En ansatt i Den norske kirke som er medlem i en døvemenighet, har stemmerett ved *tre* valg. En ansatt i Den norske kirke som er medlem av Saemien Åålmege har stemmerett ved *fire* valg. Alle medlemmer i en døvemenighet og medlemmer i Saemien Åålmege har stemmerett ved valg av menighetsrådet i den aktuelle kategorialmenigheten. For valg

av døvemenighetenes representant til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet og for valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet er det forskjell på hvem som har stemmerett. Ved valg av døvemenighetenes representant er det kun *leke* medlemmer som har stemmerett, mens ved valg av sørsamisk representant har alle medlemmer av Saemien Åålmege stemmerett, også om de er prest eller lek kirkelig tilsatt. Forskjellen har historiske grunner.

Dette kan ses på som et detaljspørsmål som kun gjelder noen få personer. Samtidig er det snakk om hvem som skal ha stemmerett i ulike valg, og hvem som får utvidet eller begrenset stemmeretten sin. Fordi det har konsekvenser for det digitale valgsystemet, anses det nødvendig å avklare dette spørsmålet i 2025, i stedet for å vente til regelvedtak i 2026.

2.6.1 Forslag i høringsnotatet

Kirkerådet foreslo i høringen å endre så reglene for kategorialmenigheter blir like. Forslaget om like regler påvirker bare ansatte i Den norske kirke. For medlemmer i døvemenighetene og Saemien Åålmege, som ikke er ansatt i Den norske kirke, videreføres dagens ordning – de blir altså ikke påvirket av forslaget. Forslaget bygger på en forutsetning om at det fortsatt blir en særskilt representasjon av prest og andre kirkelig ansatte i bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Det er en prest og tre andre kirkelig ansatte i Saemien Åålmege, mot ca. 26,5 årsverk i døvekirken. Forutsatt at prest og andre kirkelig ansatte i Saemien Åålmege også er medlem av menigheten, har de stemmerett ved fire valg. Prester og andre kirkelig ansatte i døvemenighetene, som også er medlem av døvemenigheten, har stemmerett ved tre valg.

Det er to alternative måter å oppnå målet om like regler for de to valgene:

- Alternativ 1: Stemmeretten kan begrenses til bare å gjelde det som i gjeldende regelverk omtales som *leke* for begge valg
- Alternativ 2: Det kan gis stemmerett til alle, også de som er ansatt ved begge valg.

Alternativ 1 innebærer at stemmeretten for de fire ansatte i Saemien Åålmege vil bli begrenset sammenlignet med i dag, når de også er medlem av kategorialmenigheten. Samtidig vil de fortsatt ha stemmerett ved valg av enten prest eller lek kirkelig tilsatt. Ved alternativ 2 vil ansatte i en døvemenighet (opptil 27 personer)² kunne stemme ved både valg av prest eller lek kirkelig tilsatt i Oslo bispedømmeråd og ved valg av døvemenighetenes representant i Oslo bispedømmeråd.

Kirkerådets foreslo i høringen at stemmerett bør begrenses til kun å gjelde for *leke* ved begge valg (alternativ 1) for å hindre at det blir flere enn nødvendig som får mange kanaler for innflytelse i valget av bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Like regler for stemmerett for valg av døvemenighetenes representant og sørsamisk representant vil forenkle arbeidet med det digitale kirkevalget. Fordi det uansett er

---

² Dette vil avhenge av om alle de ansatte også er medlemmer av døvekirken mv.

snakk om få personer, er det ikke store forskjeller på de økonomiske og administrative konsekvensene av å utvide stemmeretten ved valg av døvemenighetenes representant eller å begrense stemmeretten ved valg av sørsamisk representant.

2.6.2 Høringsinstansenes synspunkter

Seks høringsinstanser har sendt inn sine synspunkter: Døves kirkeråd, Døves menighet Sandefjord, Nidaros bispedømmeråd, Oslo bispedømmeråd, Presteforeningen og Saemien Åålmegeeraerie.

Døves menighet Sandefjord «ønsker å beholde ordningen slik den er i dag». Oslo bispedømmeråd og Døves kirkeråd ønsker alternativ 1. Samtidig ser Døves kirkeråd at «det vil kunne være med på å styrke sørsamisk og døvemenighetenes representant i bispedømmerådene og Kirkemøtet ved å innføre alternativ 2». Saemien Åålmegeeraerie, Presteforeningen og Nidaros bispedømmeråd støtter alternativ 2. Saemien Åålmegeeraerie mener at [d]et er uheldig at endring av stemmerett ses på som et detaljspørsmål», og at «dette er et viktig valg som handler om at alle medlemmer i kategorialmenigheter i DNK må sikres demokratisk rettighet for å avgi stemmer».

2.6.3 Kirkerådets vurderinger

Kategorialmenighetene har lik status i det kirkelige regelverket, og de bør derfor likebehandles med mindre det er behov for særskilt begrunnede forskjeller. Det er ikke funnet noen gode grunner for at reglene for stemmerett skal være forskjellig i de ulike kategorialmenighetene. Endringen vil også bidra til en forenkling og gjøre regelverket mer digitaliseringsvennlig. Ulike regler gir flere alternativer å holde oversikt over, utvikle og teste.

Høringsinstansene er delt mellom alternativ 1 og alternativ 2. Ved å begrense stemmeretten til kun å gjelde leke for begge valgene (alternativ 1) vil man få samme regler som valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Samtidig er det også argumenter for at alle medlemmer av kategorialmenighetene, uansett om de er ansatt eller ikke, bør kunne stemme på døvemenighetenes representant og sørsamisk representant (alternativ 2). Det vil også gjøre at det blir samme gruppe stemmeberettigede både ved kategorialmenighetenes menighetsrådsvalg og sørsamisk representant og døvemenighetenes representant. Det innebærer at en litt større gruppe vil få innflytelse i flere kanaler i kirkevalget enn de har i dag.

Fordi dette er snakk om demokratiske rettigheter for noen medlemmer i kategorialmenigheter velger Kirkerådet å legge vekt på innvendingene fra Saemien Åålmegeeraerie, og gå inn for alternativ 2. Det betyr at alle medlemmer i kategorialmenighetene, uavhengig av ansatt-status, vil ha stemmerett ved henholdsvis valg av døvemenighetenes representant og sørsamisk representant.

For ordens skyld understrekes det at forslag om eventuelle ytterligere kategorialmenigheter, behandles i en egen prosess, og er utenfor rammen av denne saken.

3. Kirkemøtets sammensetning

Kirkemøtet består i dag av 117 medlemmer: preses i Bispemøtet, medlemmene av bispedømmerådene, lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg og lederen av Samisk kirkeråd. Medlemmene av bispedømmerådet, som også er medlemmer av Kirkemøtet, er 77 medlemmer valgt av kirkemedlemmene i bispedømmene, elleve valgte prester, elleve andre valgte kirkelig tilsatte, de elleve andre biskopene, tre samiske representanter og døvemenighetenes representant.

Evalueringen av kirkevalget har pekt på at kirkevalget er komplisert, blant annet fordi bispedømmerådene og Kirkemøtet sammensettes gjennom flere valg. Kirkerådet valgte i høringsnotatet å vurdere to endringer i Kirkemøtets sammensetning, representasjon av prester og andre kirkelig ansatte og lik representasjon fra alle bispedømmer. I tillegg tar saken opp spørsmålet om navn på det som i dag heter valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Det har i flere sammenhenger vært kritikk av begrepene «lek» og «lek kirkelig tilsatt». Kirkerådet vil i forbindelse med regelsaken til Kirkemøtet i 2026 foreslå nye navn på disse kategoriene.

Andre endringer i Kirkemøtets sammensetning ikke er vurdert i denne saken.

Samisk utvalg har 1. mars 2024 lagt frem en rapport som inkluderer flere forslag til tiltak for å styrke samisk kirkeliv. Det inkluderer også forslag om endringer i Kirkemøtets sammensetning for å øke samisk representasjon i Kirkemøtet. Kirkerådet vil i løpet av 2025 ta stilling til den videre behandlingen av forslagene i rapporten, og de vil derfor bli fulgt opp i en egen prosess utenfor rammene av denne saken.

3.1 Særskilt representasjon av prester og andre kirkelig ansatte

3.1.1 Forslag i høringsnotatet

I dag velges presten av stemmeberettigede prester i bispedømmet og lek kirkelig tilsatt velges av andre kirkelige ansatte i bispedømmet. Kirkerådets foreslo i høringen at ordningen med særskilt representasjon av prester og andre kirkelig ansatte opprettholdes.

I ulike sammenhenger har spørsmål om særskilt representasjon av prester og andre kirkelig ansatte blitt tematisert, blant annet i rapporten *Samhandling i en selvstendig folkekirke – ny kirkelig organisering* (2021), og oppfølgingen av denne. Ved tidligere behandling har Kirkerådet lagt til grunn at det ikke er aktuelt å fremme endringer «nå» (se sak KM 10/22 side 35). Kirkerådet har også berørt spørsmålet i forbindelse med endringer av reglene for valg av Kirkeråd.

Bakgrunnen for at Kirkerådet nå kommer tilbake til spørsmålet, er særlig behovet for forenkling. Valgene av prester og lek kirkelig tilsatte gjennomføres som 22 preferansevalg. I forberedelse til valgene velges det nominasjonskomiteer. Det må blant annet gjennomføres ett valgmøte per prosti, totalt 188 valgmøter samlet sett. De 22 nominasjonskomiteene skal deretter gjennomføre ett eller flere møter for å

utarbeide et listeforslag til valget. Deretter gjennomføres det altså 22 forskjellige valg. Hvis ordningen med valg av prest og andre kirkelig ansatte avvikles, er et alternativ at størrelsen på Kirkemøtet reduseres. Et mindre kirkemøte vil gi noen kostnadsbesparelser i møtegodtgjørelse, kostnader til reise og opphold mv. Det anslås at hvert medlem i gjennomsnitt koster ca. 22 000 kr per kirkemøte.

Det er vanlig i lutherske kirker at en del av synodens medlemmer utgjøres av prester. Unntaket er Svenska kyrkan, hvor det ikke er en særskilt representasjon av prester, men hvor prester og andre kirkelig ansatte kan stille til valg til Kyrkomötet på lik linje med andre. I Den norske kirke blir styringsansvaret utøvd i et samvirke mellom valgte medlemmer og representanter for den særskilte tjenesten med ord og sakrament. For Kirkemøtets del blir representasjonen for den særskilte tjenesten ivaretatt av biskopenes medlemskap, ikke ved prester.

Bakgrunnen for at prestene i 1933 ble særskilt representert i bispedømmerådet og dermed senere i Kirkemøtet, var å sikre et fast delingstall mellom «geistlige» og «legmenn».³ Det var derfor praktisk kontinuitet i balansen mellom prester og leke, som var bakgrunnen for at det skulle være én særskilt valgt prest. Da de leke kirkelig tilsatte fikk særskilt representasjon i 1984, var dette først og fremst begrunnet med at «de utgjør en vesentlig faktor i kirkens liv og virke».⁴ Prester og andre kirkelig ansattes medlemskap i bispedømmeråd og Kirkemøtet bygger derfor først og fremst på deres kirkelige engasjement og fagkompetanse.

Ved å ha en særskilt representasjon av prester og andre kirkelig ansatte får disse ansattgruppene større innflytelse i kirkevalget enn de øvrige kirkemedlemmer får. Samtidig får de ikke mulighet til å delta i valget av de øvrige medlemmene av Kirkemøtet. Kirkerådet har fått enkelte tilbakemeldinger fra kirkelig ansatte som har gitt uttrykk for at de heller skulle ønske å få stemme ved valget av de ordinære medlemmene til Kirkemøtet. Om de særskilte valgene av prest og kirkelige ansatte avvikles, vil prester og andre kirkelig ansatte som hovedregel kunne velges som ordinære medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet, og de vil også ha stemmerett i dette valget.

Om preferansevalg

Prest og lek kirkelig tilsatt velges i dagens ordning ved preferansevalg. Preferansevalg er en ordning som gir mer representative resultater enn det flertallsvalg gjør, men som er komplisert både teknisk og praktisk. Den krever også en spisskompetanse i kirkelige valgorganer og en komplisert digital logikk. I en gjennomgang av 2019-valget var det kun 4 av 22 valg hvor flertallsvalg ville gitt et annet resultat enn det som var tilfellet med preferansevalgordningen. Kirkemøtet vurderte i 2021 om en skulle gå fra preferansevalg til flertallsvalg, men valgte å videreføre ordningen med preferansevalg.

I dagens valgordning er det totalt åtte typer valgordninger. Kirkerådet ser behov for å forenkle, slik at det blir færre typer valgordninger som må videreutvikles og testes

---

³ Ot.prp. nr. 11 (1933) side 5.

⁴ Ot.prp. nr. 74 (1982–1983), vedlegg, side 31

digitalt. Dette vil redusere risiko og kostnader. Om ordningen med prest og andre kirkelig ansatte videreføres, mener Kirkerådet at det er nødvendig å få en felles ordning med flertallsvalg som kan benyttes både ved valg av prest, kirkelig ansatt, døvemenighetenes representant og sørsamisk representant.

Om manntall

Regelverket som definerer hvem som er ansett som stemmeberettiget og valgbar som prest og lek kirkelig tilsatt, er komplisert og krever omfattende arbeid. Ved kirkevalget i 2023 ble valget av lek kirkelig tilsatt kjent ugyldig i Stavanger bispedømme etter en klage, noe som hang sammen med manglende kvalitet på opplysninger om hvem som var stemmeberettiget som lek kirkelig tilsatt. Hvis ordningen med særskilte valg av prest og kirkelig ansatt videreføres, ser Kirkerådet behov for å forenkle disse reglene. Det vil kunne innebære at enkelte av dem som har stemmerett som prest eller lek kirkelig tilsatt i dag, vil endre stemmerettskategori. Dette vil Kirkerådet komme tilbake til i regelsaken.

3.1.2 Høringsinstansenes synspunkter

Tabell 5. Høringsinstansenes svar på spørsmålet: «Kirkerådet foreslår å videreføre særskilt representasjon av prester i Kirkemøtet. Støtter du/dere forslaget?» Antall.

	Ja	Nei	Vet ikke	Ingen mening	Totalsum
Menighetsråd	102	10	7	13	132
Menighetsråd med fellestrådsfunksjoner	21	3	2	4	30
Fellesråd	37	22	6	4	69
Bispedømmeråd	11				11
Nomineringsgrupper mv.	2	1	1		4
Andre	21	6		5	32
Totalsum	194	42	16	26	278

Tabell 6. Høringsinstansenes svar på spørsmålet: «Kirkerådet foreslår å videreføre særskilt representasjon av lek kirkelig tilsatte i Kirkemøtet. Støtter du/dere forslaget?» Antall.

	Ja	Nei	Vet ikke	Ingen mening	Totalsum
Menighetsråd	101	12	6	13	132
Menighetsråd med fellestrådsfunksjoner	20	3	3	4	30
Fellesråd	39	20	6	4	69
Bispedømmeråd	11				11
Nomineringsgrupper mv.	2	1	1		4
Andre	20	7		5	32
Totalsum	193	43	16	26	278

194 høringsinstanser har svart «ja» på spørsmålet om særskilt representasjon av prester. 193 har svart «ja» på særskilt representasjon av lek kirkelig tilsatte. Det utgjør 82 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålene. Høringsinstansene viser til disse gruppens kompetanse og erfaring som kommer til nytte i behandlingen av ulike saker på Kirkemøtet. Samtidig peker høringsinstansene

på en eventuell overrepresentasjon av ansattgrupper dersom ordningen med særskilt representasjon ikke blir videreført.

Elverum menighetsråd uttaler at «[p]å denne måten sikrer man at disse gruppenes røst høres [...], uten å risikere at disse gruppene blir dominerende, slik en for eksempel kunne risikere hvis disse kunne stille til valg på linje med alle andre». Kristiansand kirkelige fellesråd viser til at «[p]rester og leke kirkelige ansatte representerer vesentlig faglig kompetanse for de saker som KM behandler». Møre bispedømmeråd «mener det er viktig at denne kompetansen og engasjementet også i framtida er sikra i råda, samtidig som dei tilsette ikkje blir overrepresenterte, noko som kunne blitt resultatet om dei kunne stille til val på lik linje med andre kyrkjemedlemmer». Hamar bispedømmeråd viser til en nødvendig balanse mellom embete og råd: «Fast representasjon av prester og lek kirkelige tilsatte i Kirkemøtet og bispedømmerådet bidrar til å ivareta balansen mellom embete og råd i kirka, og de ansattes demokratiske rett til å være valgbare og representerte». Østre BORGESYSSSEL arbeidsgiverforum (prost og kirkeverger) tror at «dersom prester og lek kirkelig tilsatte skulle nomineres på samme liste som øvrige medlemmer, er det en fare for at disse vil bli nominert i større grad på "topp"».

Frimodig kirke er opptatt av at ansatte bør være representert uten å identifisere seg med og til valg på kirkepolitiske lister, da «[d]et kan være utfordrende å være en prest eller være tilsatt i andre roller i Dnk og ivareta alle medlemmer, dersom de blir identifisert med én bestemt kirkepolitisk gruppering».

Både Det teologiske fakultet, Universitet i Oslo og Fagerborg menighetsråd ønsker å videreføre valg av prest, men ikke lek kirkelig tilsatt. De viser i sin argumentasjon for ikke å videreføre særskilt representasjon av lek kirkelige tilsatte i Kirkemøtet til en tradisjonell forståelse av «embete-og-råd-prinsippet», der prester er representert «i kraft av den særskilte tjenesten med ord og sakrament», mens de lek kirkelige tilsatte må «i stedet være valgbare i egenskap av å være kirkemedlemmer».

42 høringsinstanser har svart «nei» på spørsmål om særskilt representasjon av prester, mens 43 høringsinstanser har svart «nei» på spørsmål om særskilt representasjon av lek kirkelige tilsatte. Det utgjør 18 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålene. Høringsinstansene tar opp høye kostnader knyttet til disse valgene, samt utfordringer knyttet til demokratiprinsipper ved at ansatte representerer sine arbeidsgivere. Øygarden kyrkjelege fellesråd og Bergen kirkelige fellesråd tar opp en problemstilling knyttet til stemmegivning: «Mange ansatte har reagert på at de ikke får stemme på listene fordi de skal stemme på en tilsatt». Stavanger kirkelige fellesråd mener at denne ordningen gir ansatte for mye makt i kirken. Styret for Interesseforening for nominasjonskomiteens liste mener det er en utfordring for de ansatte «å skjelne mellom sin rolle som KM-medlem, og som representant fra interessegruppe for ansatte/fagforeninger».

Tabell 7. Høringsinstansenes svar på spørsmålet: «Hvis valg av prest og lek kirkelig tilsatt videreføres, støtter du/dere Kirkerådets forslag om å gjennomføre valgene som flertallsvalg heller enn preferansevalg?» Antall.

	Ja	Nei	Vet ikke	Ingen mening	Totalsum

Menighetsråd	81	10	16	25	132
Menighetsråd med fellestrådsfunksjoner	15	4	1	10	30
Fellestråd	43	2	12	12	69
Bispedømmeråd	4	6		1	11
Nomineringsgrupper mv.	1	1	1	1	4
Andre	14	9	3	6	32
Totalsum	158	32	33	55	278

83 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker flertallsvalg. Høringsinstansene viser til flere positive sider med forenklingen ved å ha flertallsvalg, mener at én ordning, flertallsvalg, bør gjelde ved gjennomføringen av alle valg og argumenterer for mindre ressursbruk.

Voss sokneråd uttaler at «[d]ette gjer ordninga enklare å gjennomføra», mens Nordskogbygda menighetsråd mener at «[o]rdinært flertallsvalg er mye mer transparent». Kongsberg kirkelige fellestråd taler for forenkling i sin argumentasjon: «Kirkevalget bør forenkles slik at det er færre typer valgordninger som må videreutvikles og testes digitalt». Også Gjøvik kirkelige fellestråd mener at «[k]un flertallsvalg bør gjelde». Sør-Hålogaland bispedømmeråd viser til ulike separate valg med forskjellige valgordninger som bispedømmet må gjennomføre og skriver: «Hensynet til forenkling vurderes som mer tungtveiende enn den potensielle faren for at en kandidat uten bred støtte fra velgerne blir valgt. Gjennomgang av tidligere valgresultatet (2019) viste at det er få tilfeller der flertallsvalg ville gitt et annet resultat enn dagens ordning med preferansevalg». Også Nord-Hålogaland bispedømmeråd drøfter preferansevalg mot flertallsvalg og mener at «tallene [viser] at det oftest ikke vil være noen forskjell». I tillegg sier bispedømmerådet at «[d]ette vil også være billigere å gjennomføre og trolig lettere å forstå». Tunsberg bispedømmeråd viser til flere sider av forenklingen: «Flertallsvalg vil både være mindre ressurskrevende og lettere å håndtere praktisk og datamessig». Byåsen menighetsråd uttaler at «[a]lt vi sparer ressurser på gir oss penger til mer kirke».

Presteforeningen støtter å gå over til flertallsvalg, av praktiske og økonomiske hensyn, selv om de «mener preferansevalg best sikrer at den valgte representanten har oppslutning blant velgerne». De har to forslag til endring i ordningen:

«Dersom valget skal gjennomføres som flertallsvalg, foreslår Presteforeningen at kravet til antall kandidater som skal nomineres reduseres fra fem til tre, med mulighet for supplerende nominasjon [...] Dersom kravet til antall nominerte kandidater er så høyt som fem, vil en kunne velges til representant med en femtedel + en stemme. Et flertallsvalg med færre kandidater, vil sikre at representanten representerer en større andel av prestene/de lek kirkelige tilsatte i bispedømmet.».

I tillegg foreslår de at kandidatene skal ha personlig vara, så det blir mer likt som for listene ved valg av leke. De skriver:

«Dersom vararepresentant for prester og lek kirkelig tilsatte fortsatt velges uavhengig av den som blir representant, vil representant og vararepresentant kunne stå for ulike kirkepolitiske standpunkter, og tilfeldige forfall kunne forrykke balansen i Bispedømmeråd, Kirkeråd og Kirkemøtet. En vararepresentant som har fått færre stemmer i valget av representanter, vil i også representere en mindre andel av de velgende enn representanten. En ordning med personlig varamedlem vil sikre at representant og vararepresentant har like stort votum blant de stemmeberettigede».

17 prosent av høringsinstansene ønsker å beholde preferansevalg. Høringsinstansene mener at preferansevalg er en mer demokratisk valgordning der kandidaten med samlet sett mest støtte blir valgt. Hamar bispedømmeråd viser til en rangering av de nominerte kandidatene i preferansevalg og mener at «[d]emokratisk sett er preferansevalg en måte å unngå at velgernes stemmer blir «bortkastet». Man kan si at gjennomsnittsviljen til velgerne gis representativitet». Selv om Frimodig kirke erkjenner at det ville blitt lettere å gjennomføre valget som flertallsvalg, foretrekker de preferansevalg fordi «det vil sikre at den kandidaten som samlet sett har mest støtte blir valgt», og fordi «det er viktig å velge de ordningene som sikrer en best mulig valgordning». Stavanger bispedømmeråd viser til at «[p]referansevalg inneholder noen sikringsmekanismer i forhold til både nominasjon, taktisk stemmegiving og utilsiktede resultater i forhold til velgernes ønsker» og mener at preferansevalg er en valgform der «flertallet avgjør». Også Borg bispedømmeråd foretrekker preferansevalg fordi «det vil sikre at den kandidaten som samlet sett har mest støtte, blir valgt».

3.1.3 Kirkerådets vurderinger

Dagens særskilte representasjon av prester og kirkelig ansatte i bispedømmeråd og Kirkemøtet bidrar til å begrense andelen kirkelig ansatte i Kirkemøtet. Samtidig er det noe som i stedet kunne ivaretas av nominasjonsprosessen eller regler som begrenser andelen ansatte som står på en valgliste. Avvikling av ordningen vil være mest i tråd med prinsippet om at alle kirkemedlemmers stemmer skal ha like stor betydning.

På den annen side vil en avvikling av 22 særskilte valg bety en vesentlig forenkling. Det vil være mulig å redusere antall medlemmer i Kirkemøtet med 22, og det vil gi kostnadsbesparelser. Alternativt kan medlemstallet i Kirkemøtet opprettholdes, hvor kirkemedlemmene velger flere medlemmer til Kirkemøtet. Den økonomiske kostnaden ved å videreutvikle et eget system og manntall for ansatte vil også innspares.

Kirkerådet foreslo likevel å videreføre representasjon av prest og annen kirkelig ansatt i Kirkemøtet. Dette fikk stor støtte i høringen. Høringsinstansene mener at det er viktig å videreføre disse valgene, selv om det medfører arbeid og kostnader og gjør kirkevalget mer komplekst. Kirkerådet opprettholder derfor forslaget om å videreføre representasjon av prester og andre ansatte i Kirkemøtet. Dette vil få økonomiske og administrative konsekvenser, særlig for bispedømmerådens sekretariat, som skal følge opp disse valgene. I forbindelse med utformingen av selve

regelverket vil det vurderes om arbeidet med disse valgene kan forenkles, særlig i lys av bemanningssituasjonen på bispedømmekontorene.

Det er stor støtte til forslaget om å gå over til flertallsvalg i høringen. Høringsinstansene som støtter endringen, peker blant annet på forenkling og at det i praksis oftest ikke blir forskjellig resultat. Andre høringsinstanser er opptatt av at preferansevalg er en bedre valgordning. I lys av den økonomiske situasjonen og bemanningen på bispedømmekontorene framover ser Kirkerådet det som viktig å forenkle der man kan. Forslaget om å gå over til flertallsvalg opprettholdes derfor.

Presteforeningen foreslår noen endringer i ordningen hvis det skal gjennomføres flertallsvalg. For det første foreslår de å redusere antallet kandidater til tre, for å sikre at den som blir valgt har en større gruppe velgere bak seg. Dette kan også forenkle nomineringsarbeidet, litt avhengig av en eventuell ordning for personlig vara.

Presteforeningen foreslår også en ordning med personlige varamedlemmer. Å gå over til personlig vara vil gi en større forutsigbarhet i arbeid i rådene. Det sikrer også at velgerne vet hvem de faktisk velger inn. I dagens ordning kan det være at den som blir valgt slutter i jobben etter kort tid og en vara med et helt annet ståsted trer inn i rådet.

For prest og lek kirkelig tilsatt er det gode argumenter for en ordning med personlig vara. For valg av døvemenighetenes representant og sørsamisk representant er det derimot ikke like naturlig. Det er et viktig hensyn i arbeidet med de nye valgreglene at reglene skal bli mest mulig like for de ulike valgene. Det er også noen tekniske utfordringer med å gå over til personlig vara. Kirkerådet går derfor ikke inn for en ordning med personlig vara.

Hvis det bare er tre kandidater på valg, og de ikke har personlig vara, vil det i realiteten bare bli et valg mellom hvem som blir medlem og hvem som blir varamedlem. Det blir derfor i liten grad et reelt valg. Det vil ikke være mulig å gjøre nytt valgoppgjør i perioden hvis et medlem eller varamedlem trer endelig ut av rådet. Det vil i så fall måtte løses gjennom reglene om suppleringsvalg. For å sikre reelt valg opprettholder Kirkerådet forslaget om at valg av prest og lek kirkelig gjennomføres som flertallsvalg med fem kandidater.

3.2 Spørsmål om lik representasjon fra alle bispedømmene eller vektet representasjon

3.2.1 Forslag i høringsnotatet

I dag består Kirkemøtet av sju medlemmer valgt av kirkemedlemmene fra hvert bispedømme, uavhengig av hvor mange kirkemedlemmer det bor i hvert bispedømme. Det innebærer at det er ca. 25 000 medlemmer som står bak hvert mandat i Nord-Hålogaland bispedømme mot ca. 65 000 medlemmer per mandat i Borg bispedømme.

Tabell 8. Antall medlemmer per bispedømme og per mandat.

Bispedømme	Antall medlemmer (2023)	Antall medlemmer per mandat (2023)
Oslo	428 309	61187
Borg	457 292	65327
Hamar	289 295	41328
Tunsberg	322 564	46081
Agder og Telemark	311 763	44538
Stavanger	317 928	45418
Bjergvin	448 783	64112
Møre	199 915	28559
Nidaros	340 425	48632
Sør-Hålogaland	180 352	25765
Nord-Hålogaland	175 569	25081
Totalt	3 472 195⁵	

Ved offentlige valg er det et grunnleggende prinsipp om at hver stemme skal ha lik vekt. Dette prinsippet balanseres i den offentlige valgordningen ved at valgordningen er delt inn i valgdistrikter, og en har gitt utkantstrøk en viss overrepresentasjon. Tidligere utredninger har tatt til orde for at antallet valgte kirkemedlemmer bør differensieres ut fra en modell som i større grad tar hensyn til antall kirkemedlemmer i bispedømmene.⁶ Da Kirkemøtet og Kirkerådet behandlet oppfølgingen av disse utredningene, senest i 2022, gikk instansene ikke inn for å gjøre endringer «nå».⁷

Tabell 9. Forslag til fordeling av 77 mandater med utgangspunkt i medlemstall og areal som faktor på samme måte som ved stortingsvalg.

Valgdistrikt	Antall medlemmer	Areal	Mandat	Antall medlemmer per mandat
Oslo bispedømme	428 309	1 023	8	53 539
Borg bispedømme	457 292	9 330	9	50 810
Hamar bispedømme	289 295	52 073	7	39 776
Tunsberg bispedømme	322 564	16 862	7	48 134
Agder og Telemark bispedømme	311 763	31 731	7	44 509
Stavanger bispedømme	317 928	9 377	6	50 008
Bjergvin bispedømme	448 783	33 871	10	46 364
Møre bispedømme	199 915	14 356	4	46 635
Nidaros bispedømme	340 425	42 203	8	43 055
Sør-Hålogaland bispedømme	180 352	38 155	5	38 139
Nord-Hålogaland bispedømme	175 569	74 827	6	29 801

Eksempelet over ville gi en noe større representasjon fra de største bispedømmene, mens enkelte bispedømmer ville få færre medlemmer. I Møre bispedømme ville det kun være fire direktevalgte medlemmer, i tillegg til biskopen og eventuelt prest og lek kirkelig tilsatt.

⁵ SSB.no (minus medlemmer som i statistikken ikke er tilordnet et bispedømme): <https://www.ssb.no/statbank/table/06929/tableViewLayout1/>

⁶ *Styrket demokrati i Den norske kirke* (2008), *Samhandling i en selvstendig folkekirke* (2021) side 78-79.

⁷ Se sak KM 11/08, sak KM 11/10 og KM 10/22 side 35.

Det kan også tenkes andre modeller. Arbeidsgruppen som i 2020 leverte en rapport om *Kirkelig demokrati og valgordninger*, skisserte et par alternativer, mens utredningen *Styrket demokrati i Den norske kirke* (2008) inneholdt et annet forslag. Arbeidsgruppen bak *Kirkelig demokrati og valgordninger* foreslo blant annet at «de samiske representantene i de tre nordligste bispedømmene bør inngå i antallet mandater de enkelte bispedømmer får», mens døvemenighetenes representant i Oslo bispedømme «bør komme i tillegg til antallet mandater Oslo bispedømme får ut fra medlemstallet» fordi det ikke på samme måte allerede er en overrepresentasjon ut fra medlemstall i Oslo bispedømme (side 76).

Dersom det skal skje en differensiering i antall medlemmer per bispedømme, legger Kirkerådet til grunn at det kan være hensiktsmessig å bruke en beregningsmåte som er anerkjent fra andre sammenhenger. Samtidig er det ikke gitt at man bør følge en metode fra det offentlige.

En eventuell endring av representasjonen fra de ulike bispedømmene vil ha noe å si for utviklingen av valgmodulen. Når det er ett alternativ med sju medlemmer som skal velges, er det enklere å implementere enn om det er et alternativ med fire, et med fem, et med seks medlemmer osv. som skal velges. Stemmesedlene utarbeides på seks språk (bokmål, nynorsk, nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk, engelsk). Hvis det blir stemmesedler med forskjellige tall i alle elleve bispedømmene, blir det opp til 198 typer stemmesedler som må testes. Hvis det også skal være mulig å stemme på papir, øker testbehovet ytterligere.

Ut fra et prinsipp om at kirkelige velgeres stemme i større grad enn i dag bør ha lik vekt, gikk Kirkerådet i høringen inn for at det innføres en vektet representasjon som velges av kirkemedlemmene fra hvert bispedømme i Kirkemøtet.

3.2.2 Høringsinstansenes synspunkter

Tabell 10. Høringsinstansenes svar på spørsmålet: «Kirkerådet foreslår å innføre en vektet representasjon fra hvert bispedømme i Kirkemøtet? Støtter du/dere forslaget?» Antall.

	Ja, jeg/vi ønsker at antall medlemmer i bispedømmet skal ha betydning for representasjon i Kirkemøtet	Nei, jeg/vi ønsker at det fortsatt skal velges sju medlemmer fra hvert bispedømme	Vet ikke	Ingen mening	Totalsum
Menighetsråd	55	58	8	11	132
Menighetsråd med fellesrådsfunksjoner	5	24	1		30
Fellesråd	28	20	17	4	69
Bispedømmeråd	4	7			11
Nomineringsgrupper mv.		2	2		4
Andre	10	12	2	8	32
Totalsum	102	123	30	23	278

45 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker å innføre en vektet representasjon fra hvert bispedømme i Kirkemøtet. Disse høringsinstansenes argumentasjon går ut på at antall medlemmer i hvert bispedømme bør få tilsvarende antall stemmer i Kirkemøtet. Noen høringsinstanser peker samtidig på at samisk representasjon må komme i tillegg til øvrige medlemmer i bispedømmerådet.

Nordre Follo kirkelige fellesråd mener at «[d]e største bispedømmene bør ha flere representanter og større påvirkning». Slettebakken menighetsråd opplever at «[s]keivfordelingen i dag er så stor at det er et demokratisk problem». Skedsmo menighetsråd viser til Stortinget og organisasjonsdemokratiet, og slår fast at «det er helt urimelig at antall medlemmer i hvert bispedømme ikke påvirker antall stemmer i Kirkemøtet». Også Bergen kirkelige fellesråd uttaler at «hver stemme teller like mye uavhengig av hvor en er bosatt». Nidaros bispedømmeråd ønsker at «det innføres en moderat vektet representasjon mht. antall medlemmer fra hvert bispedømme. Samisk representasjon må komme i tillegg til øvrige medlemmer i bispedømmerådet, på lik linje med representasjon fra døvekirken».

Oslo bispedømmeråd er opptatt av at Kirkemøtet ikke blir større enn det er i dag, men ønsker at representasjon skal variere noe. Derfor foreslår bispedømmeråd at «det vurderes om det skal foretas en endring av bispedømme-grenser, med det mål at bispedømmene vil bli mer homogene hva gjelder medlemstall». Borg bispedømmeråd mener at «[d]et er urimelig at befolkningstette områder representeres med like mange som andre mindre befolkede områder. Det kan hende man går glipp av bredde og mangfold i representasjonen som er viktig for kirkens utvikling». Tunsberg bispedømmeråd ser at vektet representasjon kan medføre at «enkelte bispedømmer får forholdsvis stor «makt» i Kirkemøtet, men det vil likevel være den mest demokratiske ordningen som tar alle medlemmer på alvor og oppfyller likhetstanken om at hver stemme teller. Samtidig bør en vurdere en ordning med utjevningsmandater e.l».

55 prosent av høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet ønsker ikke å innføre en vektet representasjon fra hvert bispedømme i Kirkemøtet. Disse høringsinstansene frykter at forslaget ytterligere vil komplisere kirkevalgreglene og digitalisering, samt at vektet representasjon vil forringe Den norske kirkes grunnlag som en landsdekkende folkekirke.

Sør-Hålogaland bispedømmeråd mener sterkt at prinsippet om lik vekting i Kirkemøtet må videreføres: «Den norske kirke skal være en landsdekkende folkekirke. De som bor i distriktene langt unna «maktens korridorer» må også oppleve at deres stemme blir hørt og at de har reell innflytelse». Bispedømmerådet mener at ved innføring av ulik representasjon «oppnår en høyst sannsynlig økt ressursbruk, større kompleksitet og økt fare for feil». Også Hamar bispedømmeråd er uttaler at innføring av vektet representasjon «vil være en komplisering av kirkevalgreglene, og skape ytterligere kostnadskrevende systemer for avvikende antall valgte representanter».

Nord-Hålogaland bispedømmeråd vil «på det sterkeste advare mot dette forslaget. [...] Den norske kirke står nå svært sterkt i grisgrendte strøk, mens den er en relativt mindre størrelse i urbane strøk. En ordning som gjør distriktsrepresentasjonen enda mindre kan føre til at kirkens grunnlag som landsdekkende folkekirke står i fare for å forvitte om befolkningen i distriktene opplever at kirken fjerner seg fra dem og gir dem mindre makt». Samisk kirkeråd er «bekymret for at den samiske dimensjonen på Kirkemøtet svekkes hvis bispedømmenes representasjon skal ta utgangspunkt i medlemsantall og areal, slik de to vektings-ordningene som beskrives i høringsnotatet gjør». Rådet synes at forslaget «innebærer en risiko for at forståelsen for samisk kirkeliv i Kirkemøtet svekkes i takt med at de tre nordligste bispedømmenes representasjon minskes».

Alta kirkelige fellesråd er sterkt uenig i forslaget og mener at det «vil øke sentraliseringen av DNK ytterligere. Vi føler at det allerede er liten forståelse for de utfordringer det er å være folkekirke i hele landet». Frimodig kirke mener at dagens ordning bør videreføres: «Lik representasjon sikrer at alle geografiske områder har like stor innflytelse i Kirkemøtet, uavhengig av medlemstall eller befolkningsgrunnlag». Kvernes menighetsråd synes at å beholde dagens ordning gir «et signal om at kirkens mangfold samtidig er en enhet der både hensynet til enkeltmedlemmer og hensynet til fellesskapet i sokn, prosti og bispedømme har betydning».

3.2.3 Kirkerådets vurderinger

I dette spørsmålet er det to viktige hensyn som står mot hverandre, hensynet til at hvert enkelt medlem skal telle likt i valget og hensynet til representasjon fra ulike geografiske områder. Flere av høringsinstansene gir uttrykk for en stor frykt for hva en vekting kan bety for reell innflytelse for distriktene. Særlig er bekymringen stor for representasjonen fra nord, inkludert det samiske perspektivet. Kirkerådet velger å følge flertallet i høringen og legge avgjørende vekt på hensynet til geografisk representasjon og foreslår derfor å videreføre ordningen med samme representasjon fra alle bispedømmene. Dette er også den administrativt enkleste ordningen og den ordningen med minst risiko.

3.3 Endring fra valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet til valg av Kirkemøtet og bispedømmeråd

3.3.1 Forslag i høringsnotatet

Da Kirkemøtet ble opprettet i 1984, ble det av praktiske grunner først og fremst sammensatt av medlemmene av bispedømmerådene. Fra 1984 til 2006 ble det derfor gjennomført valg til bispedømmeråd. De som ble valgt inn i bispedømmerådet, ble også medlem av Kirkemøtet.

Utredningen *Styrket demokrati for Den norske kirke* (2008) anbefalte at Kirkemøtet burde bestå av biskopene og et antall representanter som velges med bispedømmet som valgkretser. De medlemmene som er valgt fra et bispedømme, utgjør sammen med biskopen bispedømmerådet. Begrunnelsen for dette forslaget var at arbeidsgruppen mente dette vil synliggjøre valgets betydning, og at det er enklere å skape oppmerksomhet omkring et valg som handler om styringen av kirken som

helhet. Kirkemøtet 2008 fulgte ikke forslaget, men valgte å justere ordningen, slik at det ble tydeliggjort at det både var valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Erfaringene fra de etterfølgende kirkevalgene er at det er krevende å kommunisere at det ene valget er et valg av både bispedømmeråd og Kirkemøtet. Rapporten *Samhandling i en selvstendig folkekirke – ny kirkelig organisering* fra 2021 anbefalte derfor at valgordningen burde endres slik at kirkemøtemedlemmene fra hvert bispedømme utgjør bispedømmerådet, i stedet for at Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådet. Dette var ikke et eget spørsmål i den etterfølgende høringen om kirkelig organisering.

Kirkerådet har vurdert forslaget om å snu på sammenhengen mellom Kirkemøtet og bispedømmerådet. Ved å gå over fra å snakke om *valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet* til *valg av Kirkemøtet*, blir valget lettere å kommunisere. Samtidig vil bispedømmerådet i et slikt forslag ikke lenger bli synliggjort i valget.

Kirkerådet gikk derfor i høringsnotatet heller inn for at man endrer omtalen til *valg av Kirkemøtet og bispedømmeråd*.

3.3.2 Høringsinstansenes synspunkter

Det er få høringsinstanser som har uttalt seg om spørsmålet. Tre av disse støtter endringen, mens to høringsinstanser ønsker å beholde dagens navn. Åpen folkekirke er «usikre på hva kirken/velgerne har å tjene på en slik endring», men støtter endringen «så lenge det understrekes at det både er et nasjonalt og regionalt valg». Høyland menighetsråd mener at det å bytte rekkefølgen om til valg til Kirkemøtet og Bispedømmeråd «synliggjør at Kirkemøtet er kirkens øverste organ». De legger til at «[d]et er positivt».

Stavanger bispedømmeråd ønsker å beholde «valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet». Bispedømmerådet mener at «[v]elgerne har et nærere forhold til bispedømmerådet enn til Kirkemøtet. Det kan føre til lavere valgdeltakelse dersom velgerne ikke opplever at valget er relevant for sitt bispedømme og menighet.» Grimstad kirkelig fellesråd støtter ikke en slik endring og argumenterer med at endringen «i større grad være fare for en 'sentralisering' av sakskartet i BR. En slik byråkratisering ville gå i feil retning i forhold til kirkens behov for forenkling.»

3.3.3 Kirkerådets vurderinger

Spørsmålet i denne saken er om hva som skal være navnet på valget som gjennomføres til disse organene. I dette spørsmålet er det ulike elementer å ta hensyn til. Hva kommuniserer best ut til velgerne? Hvilke signaler sender de ulike variantene? En vurdering av de økonomiske og administrative konsekvensene vil også telle med her.

Det er få høringsinstanser som har uttalt seg om spørsmålet, det kan tyde på at det er få sterke meninger om akkurat dette. Å beholde dagens navn vil spare arbeid med å endre tekster. Kirkerådet mener det kommuniserer bedre å legge mer vekt på valg til Kirkemøtet og opprettholder derfor forslaget om å endre navnet til «valg til Kirkemøtet og bispedømmeråd».

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringer av rammene for gjennomføring av valg har større økonomiske og administrative konsekvenser. Forenkling er en gjennomgående begrunnelse for forslagene i saken. Mange av de økonomiske og administrative konsekvensene er derfor omtalt underveis. Til sammen vil forslagene gi en forenkling av valg gjennomføringen. Det vil både bety at summen Kirkerådet bruker på kirkevalg kan reduseres sammenlignet med tidligere valg, og at arbeidsbelastningen vil bli betraktelig mindre lokalt.

Gjennomføringen av kirkevalget er avhengig av et digitalt valgadministrasjonsverktøy hvor man kan legge inn informasjon om menighetsrådene, kandidater, lister mv. Dette gjøres i *valgmodulen* i Den norske kirkes medlemsregister. Det er behov for å bygge opp store deler av valgmodulen på nytt på grunn av at eldre teknologi må utfases. Forenklinger i regelverket vil gjøre at dette arbeidet vil bli mindre omfattende og dermed også mindre kostbart.

Digitalt kirkevalg gir mulighet for å ta grep som kan redusere kostnader og ressursbruk både lokalt og nasjonalt, men gir også behov for et mer digitaliseringsvennlig regelverk. Alle unntak og særordninger koster tid og penger når det skal utvikles digitale system. I 2023 brukte man ca. 20 millioner på de digitale valgene. Forslagene fra Kirkerådet innebærer at en må man regne med at gjennomføringen av de digitale valgene blir dyrere enn i 2023. Det er vanskelig å forutse kostnadene til IT-utvikling. Overordnet er det likevel mulig å si at alle ekstra elementer har en kostnad, og jo enklere regelverket blir, jo billigere blir valget. Forenkling reduserer også risiko for feil som kan påvirke kirkens omdømme, og redusere sannsynligheten for nødvendigheten av å benytte ressurskrevende hasteløsninger.

Økonomiske og administrative konsekvenser av de ulike modellene for digitalt og fysisk valg er omtalt i avsnitt 2.1. Tabellen under forsøker å gi et anslag for de økonomiske konsekvensene av forslagene til modeller, sett opp mot regnskapet for kirkevalget 2023. Det er stor usikkerhet knyttet til disse anslagene. Alle tall gjelder for hele valgperiodene (2020–2023 og 2024–2027) og er rundet opp til nærmeste hundre tusen kroner.

Tabell 11. Regnskap 2023 og mulige budsjett for 2027.

	Regnskap 2023	Budsjett 2027 ved modell 1	Budsjett 2027 ved modell 2	Budsjett 2027 ved modell 3
Digitalt valg	19 400 000	27 600 000	33 600 000	33 600 000
Tilskudd lokalt	34 800 000	-	-	35 000 000
Intensjonsstøtte og listestøtte	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Støtte til nominerings-grupper ⁸	3 700 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000
Kommunikasjon	12 000 000	12 000 000	12 000 000	12 000 000
Trykk av stemmesedler	1 000 000	-	-	1 000 000
Tildeling bispedømmeråd	7 500 000	3 000 000	4 000 000	4 000 000
Annen valg-administrasjon ⁹	2 220 000	2 000 000	3 000 000	3 000 000
SUM	85 620 000	57 600 000	65 600 000	101 600 000

Hvis man går bort fra ordningen med kirkevalg samme sted som offentlige valg (modell 1 og 2), legger Kirkerådet til grunn at tilskudd til lokal gjennomføring av kirkevalget avvikles. I 2023 var dette tilskuddet på ca. 35 millioner kroner. Det forutsetter at soknene ikke får et for stort ansvar for håndtering av papirstemmer. Kirkerådet legger til grunn at kostnader soknet har til resterende arbeid med nominasjonskomité, behandling av valglister og kommunikasjonsarbeid vil være innenfor kommunens finansieringsansvar, se omtale i avsnitt 2.1.

Tabell 12. Skjematisk fremstilling av ressursbruk for lokalkirken i de ulike modellene.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Nominasjonsfasen	Som før	Som før	Som før
Grunnlagsdata og valglister	Forenklet	Forenklet	Som før
Valgmobilisering	Som før	Som før	Som før
Valg-gjennomføring	Ingenting	• Noe opplæring • Ta imot stemmer fra velgere som ikke har elektronisk ID • PC / ev. noe valgmateriell for stemmer på papir	• Opplæring av valgfunksjonærer • Bemanne valglokaler på valgdagen • Valgmateriell som før
Opptelling	Ingenting	Muligens noe	Som før
Valgoppgjør	Noe oppfølging som før	Noe oppfølging som før	Noe oppfølging som før

Videreføringen av separate valg av prest og annen kirkelig tilsatt har økonomiske og administrative konsekvenser for Kirkerådet og bispedømmerådene innebærer at det

⁸ Denne støtteordningen er overført fra kirkevalgets koststed til Kirkemøtets koststed, og er dermed ikke på kirkevalgets budsjett, men er likevel tatt med her for å forenkle sammenligningen med 2023-tallene. Grunnen til at den er doblet fra forrige periode, er at da ble tilskuddet bare utbetalt i to år, mens i inneværende periode vil tilskuddet bli utbetalt over fire år.

⁹ Bl.a. ekstra bemanning i Kirkerådet, kursing av nye råd, møter og oversettelser.

vil bli avholdt 22 ekstra valg. Disse skal det utvikles systemer for, og de skal testes. Det har en direkte kostnad ved anskaffelsen av system for digitalt valg. Forskjellige systemer øker risikoen for feil. Oppfølgingen krever administrative ressurser i Kirkerådets sekretariat.. Kirkerådets valgsekretariat må også veilede og håndtere for eksempel manntall og klagesaker. Særlig manntall har vært tidkrevende.

Bispedømmerådene har sekretariatsfunksjon for nominasjonskomiteene ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt og skal behandle valglistene og følge opp kandidatene. Til sammen er det 22 nominasjonskomiteer som trenger administrativ støtte. Det kan variere fra bispedømme til bispedømme hvor mye tid man bruker til forberedelse og gjennomføring av møter, og oppfølging av nominasjonskomiteene. Det anslås at hvert bispedømme i gjennomsnitt har brukt ca. 15 timer bare til planlegging og korrespondanse i forkant av møtene og ca. like mange timer til korrespondanse med komiteer og kandidater, samt utforming av kandidatpresentasjoner. Basert på tilbakemeldinger fra enkeltbispedømmer, kan det anslås at det er blitt brukt opp mot 35 timer til å få kandidater til å stille til valg av lek kirkelig tilsatt per bispedømme. I administrativ støtte til valg av prest har man anslagsvis brukt noe mindre tid, ca. 30 timer. Gjentatt hjelp til regeltolkning etter gjennomført opplæring tar også tid.

Bispedømmerådene har også ansvar for nominasjonskomiteene ved valg av leke. Det anslås at det ble brukt ca. 55 timer per bispedømme på disse nominasjonskomiteene. I de fleste tilfellene koster selve møtene nødvendigvis ikke så mye, men de krever mange arbeidstimer til administrativ støtte.

Bispedømmerådene har hatt ansvar for opplæring av dem som gjennomfører valg lokalt, samarbeid med Kirkerådet om manntall for valg av prest og lek kirkelig tilsatt, sekretariatsfunksjoner for valgrådet og tilrettelegging av valgrådets virksomhet, å gjennomføre valgmøter for å velge nominasjonskomiteer og legge til rette for nominasjonskomiteens arbeid, opptelling av stemmesedler, klagebehandling, opplæring av nye menighetsråd, planlegge og gjennomføre regional kirkevalgkampanje, bistå menighetene i å drive kommunikasjonsarbeid knyttet til kirkevalget samt å synliggjøre kirkens bidrag i samfunnet og tilbud til befolkningen gjennom et aktivt kommunikasjonsarbeid. Endringsforslagene vil innebære at noen av oppgavene bispedømmerådene sekretariater har hatt med kirkevalg, vil falle bort. Tildelingen til bispedømmerådene vil dermed kunne reduseres. I lys av nedbemanningsprosessen og den økonomiske situasjonen vil bispedømmerådene kapasitet bli mindre, noe som er det et tilleggsargument for forenkling.